

36. Országos Tudományos Diákköri Konferencia
Had- és Rendészettudományi Szekció
Budapest, 2023. április 18-20.
Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar

Szervezett bűnözés El Salvador és Honduras területén Az MS-13 és a Barrio-18 tevékenysége

Jelige: *HRT_nin26*

Pályamunka lezárásának időpontja: 2021. 05. 20.

2023.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	1
1. A szervezett bűnözés kialakulásának okai	2
2. Mara Salvatrucha (MS-13).....	4
2.1: Megalakulás	4
2.2: Szervezeti felépítés.....	5
2.3: Általános irányelvek, szabályok.....	7
2.4: Bűnügyi gazdaság	10
2.4.1: Bűnügyi gazdaság El Salvador területén.....	14
2.4.2: Bűnügyi gazdaság Honduras területén.....	16
2.5: Az MS-13 társadalmi és politikai befolyása	18
2.5.1: Az MS-13 társadalmi és politikai szerepe El Salvadorban.....	18
2.5.2: Az MS-13 társadalmi és politikai szerepe Hondurasban.....	19
3. Barrio 18 (M-18).....	20
3.1: Megalakulás	20
3.2: Szervezeti felépítés.....	22
3.3: Általános irányelvek, szabályok.....	24
3.4: Bűnügyi gazdaság	25
3.4.1: Bűnügyi gazdaság El Salvador területén.....	26
3.4.2: Bűnügyi gazdaság Honduras területén.....	27
3.5: A Barrio 18 társadalmi és politikai befolyása	29
3.5.1: A Barrio 18 társadalmi és politikai szerepe El Salvadorban	29
3.5.2: A Barrio 18 társadalmi és politikai szerepe Hondurasban	30
4. Első és második generációs erőszak megelőzési tervek	31
4.1: Első és második generációs erőszak megelőzési tervek El Salvadorban	31
4.2: Első és második generációs erőszak megelőzési tervek Hondurasban	34
5. Tűzszünet El Salvadorban.....	37
6. Összegzés	39
Irodalomjegyzék.....	40

Ábrajegyzék	46
Táblázatjegyzék.....	47

Bevezetés

Közép-Amerika országainak hosszú évtizedek óta komoly biztonsági kihívásokkal kell szembenéznie. A XX. század második felétől a térség országaiban véres polgárháborúk dúltak, amelyek demokratikus megújulást követeltek meg az 1990-es évektől kezdve. Megkezdődtek a béketárgyalások a harcoló felek közt, többek között az Egyesült Államok és az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) közvetítésével. Szabad választásokat tartottak, amelyeken új politikai pártok is részt vehettek, illetve megkezdődtek a fegyverleszerelési tárgyalások is.¹

Ennek ellenére Közép-Amerika, elsősorban az Északi-háromszög² országainak a XXI. században is komoly kihívásokkal kell szembenézniük. Az elmúlt két évtizedben a biztonsági helyzet súlyosbodott. Felütötte fejét a szervezett bűnözés, megerősödtek a különböző bűnszervezetek, illetve felgyorsult a drogkereskedelem is. A két legjelentősebb banda, az MS-13 és a Barrio 18 az 1990-es évek végén jelent meg a térségben és az óta elsődleges biztonságpolitikai kihívásnak számítanak.

A dolgozatom elsősorban arra keresi a választ, hogy a két szervezet milyen tevékenységek és szabályzatok alkalmazásával vált meghatározó jelenséggé El Salvador és Honduras területén. Emellett vizsgálja azt is, hogy miért bizonyultak sikertelennek az erőszakon alapuló bűnmegelőzési programtervek, és azt, hogy milyen békés, a problémát a gyökerénél kezelő megoldások szükségesek. Továbbá az elemzés tárgyát képezi, hogy a bandák politikai befolyásukat kihasználva, milyen konkrét eredményeket értek el a vizsgált országok kormányaival való egyeztetések következtében.

Az XXI. század folyamán az MS-13 és a Barrio 18 elsődleges biztonsági kihívássá vált a két vizsgált ország területén. A kifinomult stratégiai módszerek alkalmazásával társadalmi és politikai tőkére tettek szert, amelyet kihasználva meghatározó jelenséggé váltak El Salvador és Honduras országában.

A dolgozatom első részében elemzésre kerül a két bűnszervezet kialakulása és közép-amerikai megjelenése. Ezután részleteiben is megismerheti az olvasó ezek szervezeti felépítését, legfontosabb belső szabályait, illetve bűnügyi tevékenységeit a két vizsgált ország területén. Ezek mellett vizsgálom az ellenük való küzdelemhez fogantatosított kormányzati intézkedéseket, a 2012-ben kötött megállapodást és annak következményeit a két szervezet és a salvadori kormány között. Annak érdekében, hogy a vizsgált országok biztonsági és politikai

¹ WILLIAMS, Virginia S.- PEACE, Roger – KUZMAROV, Jeremy. *Central America wars, 1980s*. United States Foreign Policy History and Resource Guide, 2018. Forrás: <http://peacehistory-usfp.org/central-america-wars>. (Letöltve: 2021. 01. 27.)

² El Salvador, Honduras és Guatemala

helyzete átláthatóbb legyen, a dolgozatban megtalálható ábrák a térség egyes államait, mint viszonyítási pontokat jelenítik meg.

Dolgozatom elsősorban kvalitatív elemzésre és kontentanalízisre épül, kiegészítve statisztikai adatokra alapozott kvantitatív elemzésekkel.

Elsősorban angol és spanyol nyelvű forrásokon alapul, mivel Magyarországon kevésbé kutatott ez a téma. Az *InSight Crime* internetes oldal nyújtotta a legnagyobb segítséget, mivel elsősorban a közép-amerikai térségre fókuszál a kutatásuk. Emellett olyan nemzetközileg indexált folyóiratokban megjelent tanulmányokra tudtam támaszkodni, mint a *Crime Science*, *Global Crime*, *Small Wars Journal* vagy a *Latin American Politics and Society*. A dolgozatomban található ábrák elkészítésében az ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala által kiadott írások segítettek.

1. A szervezett bűnözés kialakulásának okai

Közép-Amerika országaiban az 1960-as évek kezdetétől polgárháborús helyzet állt fent, egészen az 1990-es évek közepéig. Ez okozott pusztítást Nicaraguában (1979-1990), El Salvadorban (1980-1992) és Guatemalában (1960-1996) is. A véres háborúk során több tízezer ember vesztette életét és százezrek menekültek el a térségből egy jobb élet reményében. Az 1990-es évek során, a békeszerződések aláírásával, illetve a fegyverleszerelési egyezmények megkötésével új folyamat indult el a térségben. Honduras területén polgárháború nem dűlt, azonban egy természeti katasztrófa következtében súlyos károkat szenvedett. 1998 októberében a Mitch hurrikán hatalmas pusztítást végzett az országban. Több mint 5.000 áldozatot követelt, a sérültek és az eltűntek száma meghaladta a húszezret, a károsultak száma pedig több mint 1,5 millió volt. Óriási anyagi károk is keletkeztek több mint 3,5 milliárd dollár értékben.³ Megerősödött a szervezett bűnözés, amely rövid időn belül az elsőszámú biztonsági kihívássá vált az Északi-háromszög országaiban. A háborús évek mély nyomot hagytak az ott élő emberekben. Számos, jelenleg is bűnszervezetekhez tartozó férfi és nő élte át a polgárháborús időszakot, ahol az erőszak miatt nagyon kevés pozitív emlékben volt részük. Rengetegen elhagyták az otthonukat és az Egyesült Államokban telepedtek le, ahol azonban integrációjuk nem volt feltétlenül sikeres. Azok, akik a maradás mellett döntöttek, mélyszegénységben éltek, mivel nem volt sem oktatási, sem pedig munkavállalási lehetőségük.⁴ Ilyen körülmények mellett jelentek meg az 1990-es évek közepétől, elsősorban az Egyesült Államokból deportált

³ SMITH, William C.: *Hurricane Mitch and Honduras: An illustration of population vulnerability*. International Journal of Health System and Disaster Management. 1. évf. 1. szám. 2013. DOI: 10.4103/2347-9019.122460

⁴ SEELKE, Clare Ribando: *Gangs in Central America*, Congressional Research Service, 2016. augusztus 29. 8. o. Forrás: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL34112.pdf> (Letöltve: 2021. 01. 27.)

bűnözők által importált bűnszervezetek. A leginkább érintett országok El Salvador, Honduras és Nicaragua lettek, ahol elsősorban a fiatalok lakossága csatlakozott ezekhez a szervezetekhez.⁵ A már említett szempontokon kívül más tényezők is közrejátszottak abban, hogy megnőtt a bandatagok száma, illetve, hogy a már meglévő szervezetek robbanásszerűen népszerűvé váltak. Nagyon sok fiatal azért csatlakozik a szervezetekhez, mivel úgy érzik, hogy csak ők tudják megvédeni őket az erőszaktól. Egy másik ok a családon belüli erőszak és a gyenge családi kapcsolatok. Rengeteg fiatal maradt árván vagy elhagyatottan, miután a szüleik életüket veszítették a polgárháború során vagy elmenekültek az országból. Ennek következtében sokan nőttek fel szülők, családi támogatás nélkül, így nekik a banda és a bandatagok jelentik a családot.⁶ A szegénység és a munkalehetőségek hiánya miatt számos fiatal vélekedik úgy, hogy az egyetlen módszer a bevételhez és az életben maradáshoz, ha csatlakozik valamelyik bűnszervezethez. Meg kell említeni továbbá, hogy a közép-amerikai országok nagy része nem tudott hatékony állami intézményrendszert kialakítani, így a bűnszervezetek könnyedén beszivárogtak a közigazgatás szintjeire. A korrupció és a bandákkal való együttműködés gyakori jelenség, emiatt magas a büntetlenség aránya, így az állam nem tudja hatékonyan megfékezni a szervezetek tevékenységét és terjedését.⁷ A Barrio 18 és a *Mara Salvatrucha* az évek alatt egyre nagyobb népszerűségegre tett szert, nagyon sok, többnyire nehézorsú fiatal sikerült toborozniuk, aminek következtében mára már a közép-amerikai régió, leginkább az Északi-háromszög országaiban elsődleges biztonsági kihívásnak számítanak. Ez a két banda már harmadik generációs bűnszervezetnek számít. Harmadik generációsoknak nevezzük azokat a bűnszervezeteket, „amelyek politikai célokkal is rendelkeznek, illetve a kifinomult módszereikkel sikeresen kiléptek a nemzetközi színtérre, hogy hatalmat szerezzenek.” Fontos továbbá, hogy e két szervezet mára már nemzetközi bűnszervezetnek számít, mivel az alábbi jellemvonások közül legalább egyet (de inkább mind a négyet) hordozza: egynél több ország területén folytatnak büntetéseket; ezeket a bűnözők úgy követik el, hogy egy másik országból kapják meg rá a parancsot; könnyedén és gyorsan

⁵ CRUZ, José Miguel: „*Criminal Violence and Democratization in Central America: The Survival of the Violent State*”. Latin American Politics and Society, 53. évf. 4. szám (2011), 1-2. o. Forrás: https://www.jstor.org/stable/41342343?seq=1#metadata_info_tab_contents (Letöltve: 2021. 03. 09.)

⁶ VAN DAMME, Ellen: *Mareros and Pandilleros in Honduras: The Reintegration of Youth Gang Members*. In: VIANO, Emilio C. (szerk.): *Cybercrime, Organized Crime and Societal Responses. International Approaches*. Springer International Publishing, 2017. 272. o.

⁷ SHIFTER, Michael: *Countering Criminal Violence in Central America*. Council on Foreign Relations, Council Special Report, 64. szám (2012. április). 5. o. Forrás: https://www.cfr.org/sites/default/files/pdf/2012/03/Criminal_Violence_CSR64.pdf (Letöltve: 2021. 01. 27.).

alkalmazkodnak új környezethez; kifinomult és határon átnyúló tevékenységeket folytatnak a hatalmuk megszilárdítása érdekében.⁸

2. Mara Salvatrucha (MS-13)

2.1: Megalakulás

A *Mara Salvatrucha* (MS-13) az 1970-es évek legvégén, az 1980-as évtized első éveiben alakult meg az Egyesült Államokban, Los Angeles városában. Elsősorban azok a polgárháború elől menekülő salvadoriak alapították, akik az Angyalok Városába érkezve kirekesztettséggel, hátrányos megkülönböztetéssel és nehéz életkörülményekkel találkoztak. Tekintettel arra, hogy az új környezetben csak egymásra számíhattak, rengeteg időt töltöttek együtt, a kezdeti években leginkább a rock zenének és a marihuánának szentelve idejük nagy részét. Így jöttek létre, az akkor még *Mara Salvatrucha Stoners* néven létező banda első klikkjei, sejtjei (*clicas*).⁹ Ami az elnevezésüket illeti, több elmélet is létezik. A *mara* egy kegyetlen hangyafajtának, a *marabunta*-nak a rövidített változata, elsősorban úgy értelmezhetjük, mint egy nagy baráti kört. A *salva* szó eredete ennél már sokkal egyértelműbb, az országnévből, El Salvadorból származtatható. A *trucha* szó szerinti fordításban pisztrángot jelent, azonban jelen esetben inkább a ravaszságot és az elővigyázatosságot jelenti. A *Mara Salvatrucha* tehát lefordítva nagyjából annyit jelent, hogy 'légy óvatos a salvadori bandámmal'.¹⁰ Az 1980-as évek folyamán, a polgárháborúk miatt egyre nagyobb számban az Egyesült Államokba menekülő közép-amerikaiak miatt, nőni kezdett a banda népszerűsége és egyre többen csatlakoztak az akkor még csak a különleges öltözetükkel és stílusukkal figyelmet felkeltő fiatalokhoz. Azonban a növekvő létszám miatt terjeszkedni kezdtek. A zenét és a marihuánát felváltotta a terület megvédelme. Ezzel azonban együtt jár az is, hogy egy rivális banda által birtokolt területre tévednek, így alakult ki az ellentét a Barrio 18 és az MS-13 között, amely a mai napig véres összeütközésekbe torkollik.¹¹ Azonban az egyre szigorúbb állami intézkedések következtében számos tag került börtönbe, itt viszont olyan dolgokat tanultak (elsősorban a Mexikói Maffiától¹²), amelyek hosszútávú megélhetést biztosítottak a tagok számára. Így, az 1980-as

⁸ SULLIVAN, John P.: *Future Conflict: Criminal Insurgencies, Gangs and Intelligence*. Small Wars Journal, 2009. május 31. 5-6. o. Forrás: <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/future-conflict-criminal-insurgencies-gangs-and-intelligence> (Letöltve: 2021. 01. 27.)

⁹ *MS13 in the Americas. How the World's Most Notorious Gang Defies Logic, Resists Destruction*. InSight Crime, 13. o. Forrás: <https://www.insightcrime.org/wp-content/uploads/2018/02/MS13-in-the-Americas-InSight-Crime-English.pdf> (Letöltve: 2021. 01. 28.)

¹⁰ WHEELER, William: *State of War. MS-13 and El Salvador's World of Violence*. Columbia Global Reports, 2020. 34. o.

¹¹ *MS13 in the Americas*. 14. o.

¹² A Mexikói Maffiával kötött barátság és tisztelet jeleként került a tizenhármas szám az MS után. (Az *m* az angol ABC 13. betűje).

évek végén, az 1990-es évek elején kezdett kialakulni az a gazdasági modell, amelyet a mai napig követnek. Az autólopások és az erőszakos cselekedetek száma nőtt, azonban a legtöbb pénzt az úgynevezett *renta* által sikerült begyűjteniük. Ez azt jelentette, hogy amikor egy drogkereskedő a banda által birtokolt területen árulta a drogot, akkor őt járadék fizetésére kötelezték.¹³ A bűncselekmények és az illegális bevándorlók növekedése azonban cselekvésre késztette az Egyesült Államok kormányát. 1996-ban született meg az *Illegal Immigration Reform and Immigration Responsibility Act*, melynek elsődleges célja az amerikai bevándorlási szabályok megerősítése volt. Ennek értelmében, azon nem amerikai állampolgárok, akik jogellenesen próbálnak bejutni az országba, vagy már az ország területén tartózkodnak, de bűncselekményt követnek el, kitoloncolhatók az ország területéről.¹⁴ A jogszabály következtében 2010-ig több mint 120.000 személyt deportáltak az Északi-háromszög országaiba.¹⁵ A legtöbbjük fiatal férfi volt, akik az Egyesült Államokban nőttek fel, sokuk még spanyolul sem tudott. Családi kapcsolataik nem voltak az új/régi országban, mivel szüleik vagy a háború áldozatává váltak, vagy elmenekültek évekkel ezelőtt. Így egy lehetőségük maradt: csatlakozni valamelyik bandához, ahol otthon érezhetik magukat. A már meglévő bandák átalakultak, és a több ezer kitoloncolt személy hatására megkezdődött a megújulás és a transznacionalizálódás folyamata. Megjelent a dresszkód, a tetoválások használata és a sajátos kommunikáció (szleng és kézjelzések), amelyek a dél-kaliforniai mintákat követték.¹⁶

2.2: Szervezeti felépítés

Ami az MS-13 szervezeti felépítését illeti, bizonyos szinteken hierarchikus viszony alakult ki, míg másutt ez kevésbé figyelhető meg. Azonban kijelenthető, hogy nincsen egy, kifejezetten vezető személy a szervezeten belül, ez a feladat több, hosszú évek óta hűségesen szolgáló tag között oszlik meg. A legalsó szinten találhatók az úgynevezett *clicas*, azaz klikkek. Ezek a banda legfontosabb építőelemei, belőlük több száz található meg több ország területén. Általában területhez kötöttek és az esetek többségében a nevüket is innen kapják, mint például *Hollywood*, *Normandie Locos* vagy *Tecla*. Egy-egy sejt nagyjából néhány tucat tagból áll, azonban fontos, hogy *clica* csak olyan személy által alapítható, aki korábban már tagja volt egy másiknak, illetve eredetileg emigrált. Ezek a döntő többségben félig autonóm sejtek maguk

¹³ Uo., 15. o.

¹⁴ *Illegal Immigration Reform and Immigration Responsibility Act*. Cornell Law School. Forrás: <https://www.law.cornell.edu/wex/illegal-immigration-reform-and-immigration-responsibility-act> (Letöltve: 2021. 01. 28.)

¹⁵ *MS13 in the Americas* 15. o.

¹⁶ CRUZ, José Miguel: „Central American maras: from youth street gangs to transnational protection rackets”. *Global Crime*, 11. évf. 4. szám (2010), 388.o. DOI: 10.1080/17440572.2010.519518

gondoskodnak a bevételeikről, így ők dönthetik el, hogy a pénzszerzés mely formáját választják az adott területen. Gyakori, hogy a nagyobb bevétel érdekében összefognak olyan külföldi, elsősorban a drogüzletben tevékenykedő szervezetekkel, mint például a *Los Zetas* vagy a *Sinaloa* kartell.¹⁷ Összességében azonban megállapíthatjuk, hogy a létszámtól függően változik egy-egy sejt pénzszerzési tevékenysége. Azon sejtek, amelyek mindössze egy tucat (vagy kevesebb) tagból állnak elsősorban a kisszintű drogkereskedelemből vagy zsarolásból szereznek megélhetést. Amelyek pedig több tucat, vagy több száz tagot számlálnak, gyakran más módszereket is alkalmaznak, mint például a fegyverkereskedelem vagy a nemzetközi kábítószerkereskedő szervezetekkel való együttműködés.¹⁸

A 2000-es évek elején azonban szervezeti átalakulás ment végbe az MS felépítésén belül, két okból kifolyólag. Egyrészt a szervezet vezetőinek nagy része börtönben ült, másrésztől pedig rengeteg tagot számláltak már, így nehéz volt átlátni az egésznek a működését és hatékonyan irányítani. Így alakultak meg az úgynevezett programok (*programas*). Ebben a rendszerben egyes sejtek tömörültek össze és ők alkottak egy programot. Ezek a *corredor*, a közvetítő irányítása alatt álltak. A *corredor* azon tagok közül került ki, akik már hosszabb ideje tevékenykedtek a szervezetben. Ő egyfajta kapcsolattartóként játszik fontos szerepet a sejtek és a vezetők (*palabreros*) között. Azonban döntéshozói feladatokat is el kell látnia. A *corredor* dönti el, hogy egy-egy *clica* határa meddig húzódik, illetve szabadon rendelkezhetnek azon tagok sorsáról, akik megszegték valamelyik szigorú előírást. Ezek a programok a földrajzi helyzetükről kapják a nevüket. Így született meg például a *West Coast Program*, amely Los Angeles térségéhez köthető. Azonban vannak olyan sejtek, elsősorban azok, amelyek több tucat tagból állnak, melyek önmagukban is alkothatnak egy programot és egyedülként terjednek el egy adott régióban (*Normandie Locos*). A programok vezetői felett áll a *ranfla*, akik a legfelsőbb vezető réteget teszik ki. Ebbe a rétegbe két úton lehet bekerülni. Az első, amikor a tag már nagyon hosszú ideje elkötelezett az MS iránt és végigjárta a ranglétrát. A másik mód az, ha valaki olyan szintű elkötelezettséget mutat a szervezet iránt, ami alapján kiérdemli azt, hogy *ranflero* legyen. Ezt általában az ellenségen elkövetett erőszakos cselekedetek által lehet kiérdemelni. Meg kell még említeni azt is, hogy úgy is be lehet kerülni a *ranfla* tagjai közé,

¹⁷ FARAH, Douglas – LUM, Pamela Phillips: *Central American Gangs and Transnational Criminal Organizations*, Ibiconsultants. 2013. február. 5. o. Forrás: <https://www.ibiconsultants.net/pdf/central-american-gangs-and-transnational-criminal-organizations-update-for-publication.pdf> (Letöltve: 2021. 01. 28.)

¹⁸ *MS13 in the Americas* 30. o.

hogy korábbi vezetők meghalnak vagy visszavonulnak, úgynevezett *calmado* státuszba kerülnek.¹⁹

Ahhoz, hogy valaki az MS-13 tagja legyen, hosszú út vezet. Sokszor kényszerítik az embereket, hogy csatlakozzanak hozzájuk, azonban a végső döntés arról, hogy az adott személy ténylegesen be szeretne-e lépni a bandába, már saját megfontolás után születik meg. Miután eldöntötte az illető, hogy csatlakozni szeretne, onnantól az első szint a *bandera*, azaz zászló, jelző szint. A név előrevetíti a feladatokat is. Elsősorban megfigyeléssel és információszerzéssel bízzák meg a csatlakozni kívánókat. Fontos azonban, hogy ez még csak próbaidőszak a számukra, ekkor még nem teljes értékű tagjai a szervezetnek! Azok, akik átmentek az első szinten átkerülnek a következőbe, ahol már, mint *chequeos* számít szolgálatukra a banda. Továbbra is fontos, hogy még mindig nem teljes értékű tagjai a bandának, azonban ez már akár évekig is elhúzódhat. Ebben a fázisban végig a banda teljes jogú tagjaival töltik az idejüket, mondhatjuk úgy is, hogy betanuló időszakon mennek keresztül. Amennyiben nem kerül börtönbe a leendő tag, akkor ez a szakasz három évig is elhúzódhat. Ahhoz, hogy valaki teljes értékű taggá váljon, teljesítenie kell egy utolsó feladatot. Ez az esetek döntő többségében gyilkosság, amit egy rivális banda egyik tagja ellen kell elkövetnie. Ha ezt a feltételt is teljesíti valaki, úgy érkezik el a verés (*el brinco*) ideje. Ez általában 13 másodpercig tart, azonban minden attól függ, hogy a verést számláló személy mennyire nyújtja el a számolást. Fontos megjegyezni, hogy csak akkor válik valaki teljes jogú taggá, ha sikeresen átvészeli a verést. Miután megtörténik a beavatás, az újonc kap egy becenevet, mely onnantól kezdve az identitása lesz, így teljes jogú tag, azaz *homie* lesz belőle.²⁰

Különleges szerepet töltenek be a tagok barátnői, illetve családtagjai. Ők az esetek döntő többségében nem tagjai a szervezetnek, azonban kivételek lehetnek. Elsődleges feladatuk az illegális cikkek (drogok, fegyverek) tárolása, valamint az üzenetek továbbítása, utóbbit gyakran a börtönből a szabadlábon lévő tagok felé. Ez természetesen fordítva is megtörténik, ami mellett nem ritka kis mennyiségű kábítószer, vagy mobiltelefonok csempészése sem.²¹

2.3: Általános irányelvek, szabályok

Mielőtt részletesebben megismernénk az általános irányelveket és a szigorúbb szabályokat, fontos kiemelni, hogy az MS-13 merev belső előírásokkal és viselkedési normákkal működik.

¹⁹ Uo. 32. o.

²⁰ Uo. 36-37. o.

²¹ *Gangs in Honduras*, InSight Crime, 2016. április 21. 35. o. Forrás: <https://www.insightcrime.org/images/PDFs/2015/HondurasGangs.pdf> (Letöltve: 2021. 01. 28.)

Fontos szempont a jó kapcsolat kiépítése azokkal az emberekkel, akik az általuk birtokolt területeken élnek, hiszen elnyerve a bizalmukat kölcsönösen tudják egymást segíteni olyan ügyekben, amelyek mindkét félnek az érdekei (biztonságos közösség létrehozása, ellenséges bandák távoltartása).²² A fejezetben ismertetett szabályok elsődleges célja a fegyelem, a hűség és az elkötelezettség biztosítása a tagok által az MS-13 felé.

- Lopás tilalma: Elsődleges szabály, hogy tilos meglopni a bandát. Ennek létrehozására azért is volt szükség, mivel a sejtek önfenntartók, elsősorban a tagok által begyűjtött pénzekből élnek. A zsarolás útján begyűjtött összegen megosztózik a sejt és a felsőbb vezetés, így a hatékony működés érdekében elkerülhetlenné vált e szabály megalkotása. Azonban nem csak a 'családot' tilos meglopni, hanem a sejt által uralt területen élő lakókat sem. Ennek leginkább bizalmi okai vannak, hiszen hogy várhatná el az MS a bizalmat és az együttműködést a lakosoktól, hogyha a banda tagjai meglopják őket?
- Nemi erőszak tilalma: A banda tiltja a nők ellen elkövetett erőszakot, legyen szó barátnőről, egy másik tag családtagjáról vagy a szervezet egyik női tagjáról. Sajnos azonban a helyzet nem ilyen egyszerű és egyértelmű. A férfitagok, elsősorban a férfiasságuk kimutatása miatt, egyszerűen a *hainas* vagy *bichas* jelzővel illetik őket, amit durván úgy fordíthatunk, mint állatok vagy különleges munkakörrel rendelkező vonzó, fiatal nők. Egy ideig, amíg nőket is bevettek tagként, kétféle úton kerülhettek be. Az egyik, a már ismert verés, amely után sokkal nagyobb tiszteletre tettek szert, mint azok, akik a másik utat választották, ami az volt, hogy a teljes *clica* szexuális úton kihasználta a csatlakozni kívánó nőt. Azonban ma már az a tendencia figyelhető meg, hogy nőket ritkán, vagy egyáltalán nem vesznek fel tagként, mivel érzékenynek és a rendőrökkel való együttműködésre sokkal hajlamosabbnak találják őket. Hiába létezik a nemi erőszak tilalmának szabálya a bandán belül, sokan nem tartják be, főleg ha egy magas rangú bandatagról van szó, akit nagyon nehéz lenne felelősségre vonni a tetteért.
- Tilos a *crack* használata: Az MS-13-hoz hasonló bandáknál nagyon gyakori a különböző kábítószeres és az alkohol fogyasztása. A *marak* azonban az évek folyamán különböző technikákkal próbálták visszaszorítani ezek használatát, csökkentve ezzel az általuk okozott károkat. A banda tagjai (legalábbis azok, akik meghozták ezt a szabályt) úgy vélik, hogy a *crack* használata belső ellentétekhez, lopáshoz, illetve a szert használó személy olyan szintű mentális károsodásához vezetne, hogy a kábítószer a *clica* elé

²² Uo. 35. o.

helyezné. Továbbá, arra a megállapításra jutottak, hogy a *crack* használata növeli annak esélyét, hogy valakiből áruló legyen. A marihuána és az alkohol fogyasztását is korlátozzák, ez tehát sok helyen csak a banda által szervezett eseményeken engedélyezett.

- Tilos az árulás: Ha szigorúan nézzük, megállapíthatjuk azt, hogy ez a szempont az egyik legfontosabb és leginkább elvárt az összes közül. Bármilyen kapcsolat a hatóságokkal vagy rivális bandákkal már önmagában gyanút kelt a tagok között. Ha egy személy sokáig nem válaszol telefonhívásokra, vagy bejelentés nélkül eltűnik hosszabb időre, az szintén gyanakvásra ad okot. Elvárás, hogy egy személynek minél szűkebb legyen az a köre, akik nem tagjai a bandának. Látható tehát, hogy az MS közvetetten ugyan, de nagymértékben befolyásolja a bandatagok életét.²³ Az árulás és a rendőrökkel való együttműködés halállal jár, a szervezetnél töltött időtől és a viselt rangtól függetlenül.²⁴
- Tilos a kilépés: A banda által előírt szabályok szerint, a *Mara Salvatrucha*-t elhagyni elméletileg tilos. Azonban, az állapotukat megváltoztathatják a tagok, természetesen nyomós indokkal. Mindössze három lehetőség van arra, hogy valaki kilépjen a bandából: ha csatlakozik a keresztény egyházhoz, ha családot alapít, vagy ha meghal az adott személy. Utóbbi kivételével azonban minden esetben szükséges valamelyik vezető jóváhagyása.²⁵ Ahhoz, hogy valaki engedélyt kapjon arra, hogy félig visszavonuljon, azaz *calmado* állapotot kapjon, ahhoz sok tényező szükséges. Az engedély megszerzése több dologtól is függ: mennyi ideje szolgálja a bandát a személy, mennyire volt elkötelezett, illetve mi a jelenlegi családi állapota. Azonban ez a státusz nem jelenti azt, hogy úgy éli az életét, ahogy akarja. Továbbra is hűségesnek kell maradnia a bandához, illetve ha úgy hozza a helyzet, köteles segíteni őket. Azoknak, akik az egyház által próbálnak kiszakadni a bandából, szigorú szabályokat kell betartaniuk. Megkövetelik tőlük, hogy az egyház előírásai szerint éljék életüket, így, ha alkoholfogyasztáson vagy családon belüli erőszakon kapják a személyt, annak nagyon súlyos következményei lehetnek, sok esetben halál.
- A gyűlések látogatása: A banda annak érdekében, hogy megvitassa a főbb döntéseit és terveit, úgynevezett gyűléseket tart, ahol a részvétel kötelező. Több funkciót látnak el ezek a gyűlések. Egyrészt itt történnek a stratégiai megbeszélések, illetve a felmerülő

²³ *MS13 in the Americas* 25-27. o.

²⁴ Így kerülhetett sor Miguel Ángel Tobar (*El Niño Hollywood*), a Hollywood *clica* egyik korábbi vezetőjének a meggyilkolására 2014. november 21-én. Lásd: MARTÍNEZ, Óscar: *A History of Violence. Living and Dying in Central America*. Verso, 2017. 129. o.

²⁵ VAN DAMME: *i. m.* 279. o.

problémák és kérdések megvitatása is. Nem ritka, hogy itt adódik lehetőség arra, hogy a tagok alkoholt vagy különféle kábítószereket fogyasszanak. Azonban van egy sokkal komolyabb szerepe is ezeknek az eseményeknek. Azon tagok, akik olyan kihágásokat, bűntetteket követtek el, melyek ellentétesek a belső szabállyal, büntetésben részesülnek. Ekkor döntenek el, hogy mi legyen a következménye ezeknek a tetteknek. A megvádolt személy az úgynevezett *corte*, azaz bíróság elé kerül, amelynek élén az adott klikk vezetője áll, és a 'bíróság' tagjai a bandatagok. Kizárólag azok a személyek kerülnek a *corte* elé, akik megsértették valamelyik előírást, így súlyos bűnt, *falta grave*-t követtek el. Négy lehetséges kimenetele van ezeknek a bírósági üléseknek. A vádlott jobb esetben egy kisebb pénzbüntetést vagy verést kap, amely eredetileg 13 másodpercig tart, azonban ennek a duplája, sőt háromszorosa is lehet a kirótt idő. A harmadik lehetőség, hogy az illetőt kizárják a sejtéből és 13 másodpercen át tartó verésben részesítik. A negyedik pedig a halálbüntetés, amelyet elsősorban árulás esetén szabnak ki.

- A 'zöld út': A *luz verde* intézménye azt jelenti, hogy az a személy, akire kiadták ezt a parancsot, szabadon megölhető. Ezt a taktikát alkalmazza többek között a Mexikói Maffia is, akikkel az MS-13 még Los Angelesben kötött szorosabb kapcsolatot. A parancs mindig a legfelsőbb szintről érkezik és kötelező végrehajtani. Nem ritka, hogy egy tag valamelyik rokona, családtagja vagy barátja ellen szabják ki a végső ítéletet. A parancs végre nem hajtása súlyos következményekkel jár, akár a feladatra megbízott személy is lehet a következő, akire a *luz verde* parancsot kiadják.²⁶

2.4: Bűnügyi gazdaság

Az MS-13 az elmúlt évtizedek során számos pénzszerzési lehetőséget dolgozott ki és épített be a működési szerkezetébe annak érdekében, hogy hatékonyan fenn tudjon maradni a bűnszervezetek között. Dolgozatomban e részében először általános képet szeretnék nyújtani arról, hogy milyen lehetőségeket használ ki és milyen módszereket alkalmaz az MS-13 annak érdekében, hogy bevételeket szerezzen. Az általános ismertető után röviden kitérnék arra, hogy El Salvador és Honduras területén mely módszerek jellemzők leginkább.

- Zsarolás: Egyértelműen ez tekinthető a banda elsődleges pénzszerzési forrásának. Leginkább helyi kisvállalkozásokat károsítanak meg, azonban gyakori az is, hogy

²⁶ MS13 in the Americas 27-28. o.

makroszinten alkalmazzák ezt a stratégiát busz-, vagy taxitársaságok kárára.²⁷ A bevételszerzés e formája általában egy sejt által uralt területen történik, ahol a már említett szereplőktől adót (*impuesto*), vagy bérleti díjat (*renta*) követelnek. Ezt a díjat általában hetente gyűjtik be, és az összegek eltérők lehetnek attól függően, hogy milyen tevékenységet folytat a megadóztatott fél. Az Egyesült Államokban, elsősorban Kalifornia államban olyan szintet öltött ez a tevékenység, hogy bárókat, kaszinókat vagy bordélyházakat is megadóztatnak.²⁸ Sok helyen úgy értelmezik ezt a beszedett pénzt, mint védelmi összeget azért, mert az adott vállalkozás vagy társaság a *clica* által birtokolt területen tevékenykedhet. Ez azonban félelemben tarthatja a közösséget, ami miatt Honduras egyes részein már nem ezt a módszert alkalmazzák elsődlegesen a bevételek növelésére.²⁹

- Helyi drogkereskedelem: Ez az egyik legjövedelmezőbb bűnügyi tevékenység, amelyet a szervezet végez, azonban a bevételek nagyban függnak attól, hogy mennyi és mekkora területet képes felügyelet alatt tartani az MS. A területszerzés azonban együtt jár az erőszakkal és a gyilkossággal, így feltételezhetjük azt, hogy részben a helyi drogügyletek az okai annak, hogy magas a gyilkossági arány e két országban.³⁰ Összességében megállapítható, hogy a tagok között a kábítószerfogyasztás sokkal alacsonyabb, mint ahogy azt gondolnánk, ráadásul a lakosság igen alacsony százaléka mondható csak függőnek, ami sokszor korlátozza a bevételeket.³¹

²⁷ RODGERS, Dennis – MUGGAH, Robert – STEVENSON, Chris: *Gangs of Central America: Causes, Costs, and Interventions*. Small Arms Survey, 2009. 9. o. Forrás: <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/B-Occasional-papers/SAS-OP23-Gangs-Central-America.pdf> (Letöltve: 2021. 01. 29.)

²⁸ *MS13 in the Americas* 41. o.

²⁹ *Crime and Violence in Central America. A Development Challenge*. Document of the World Bank, 2011. 17. o. Forrás: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/882501468242386224/pdf/567810ESW0P0951white0cover01PUBLIC1.pdf> (Letöltve: 2021. 01. 29.)

³⁰ *MS13 in the Americas* 41-42. o.

³¹ LEGGETT, Theodore: *Crime and Development in Central America. Caught in the Crossfire*. UNODC. 2007. május. 62. o. Forrás: <https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Central-america-study-en.pdf> (Letöltve: 2021. 01. 29.)

1. ábra: Gyilkossági ráta 100.000 főre vetítve Latin-Amerika egyes országaiban

Adatok forrása:

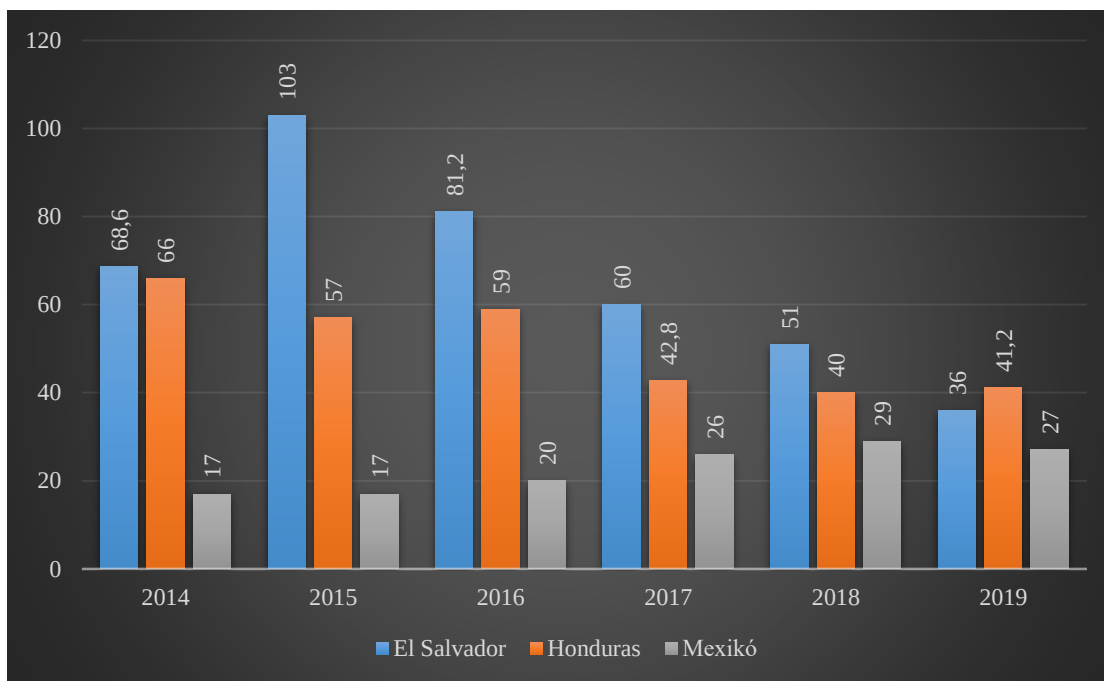
PASQUALI, Marina: Homicide rate in Honduras from 2014 to 2019. Statista. 2020. április 21. Forrás: <https://www.statista.com/statistics/984779/homicide-rate-honduras/> (Letöltve: 2021. 03. 01.)

PASQUALI, Marina: Number of murders committed per 100,000 inhabitants in Mexico from 2009 to 2019.

Statista. 2020. március 2. Forrás: <https://www.statista.com/statistics/714113/mexico-homicide-rate/> (Letöltve: 2021. 03. 01.)

PASQUALI, Marina: Homicide rate in El Salvador from 2014 to 2019. Statista. 2020. március 24. Forrás: <https://www.statista.com/statistics/696152/homicide-rate-in-el-salvador/> (Letöltve: 2021. 03. 01.)

Az ábrát a szerző szerkesztette.

- Embercsempészet és emberkereskedelem: Alapvetően az MS-13 nem tekinti ezt a két tevékenységet elsődleges bevételi forrásnak, hiszen sok helyen nem is rendelkezik a megfelelő infrastruktúrával, hogy önerőből kivitelezzenek ilyen tevékenységeket. Elsősorban informátorként vagy támogató szerepkört ellátó szervként működnek együtt az e feladatokra szakosodott személyekkel. Ilyen szerepkör például a védelmi feladatok ellátása egy-egy olyan szakaszon, amelyet az MS-13 az irányítása alatt tart.³²
- Fegyverkereskedelem: Ezt illetően megállapíthatjuk, hogy az MS-13, mint bűnszervezet nem vesz részt kollektíven a fegyverkereskedelemben, azonban egyes bandatagok saját hasznukra belefolyanak az ilyen ügyletekbe. Kivételként lehet említeni a San Salvadorban tevékenykedő *Centrales Locos Salvatruchos* sejtet, amely leginkább a fegyverkereskedelemben utazik.³³ Az MS-13 inkább vevőként tevékenykedik a feketepiacon, aminek következtében hozzávetőlegesen 3 millió hivatalosan nem regisztrált fegyvert tartanak számon Közép-Amerika országaiban.³⁴

³² *Transnational Organized Crime in Central America and the Caribbean: A Threat Assessment*. UNODC, 2012. szeptember. 49. o. Forrás: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/TOC_Central_America_and_the_Caribbean_english.pdf (Letöltve: 2021. 01. 29.)

³³ *MS13 in the Americas* 45. o.

³⁴ Ez egy 2011-es adat. Lásd: *Transnational Organized Crime in Central America and the Caribbean*: 61. o.

- Bérgyilkosság: Számos szóbeszéd szerint az MS-13 felajánlja ezt a szolgáltatást más bűnszervezetek számára. Tekintettel a nagyon magas gyilkossági arányokra Közép-Amerika országaiban, ennek a feltevésnek hitelessége is lehet, ugyanis az MS rendelkezik azokkal az infrastruktúrákkal, amelyek szükségesek egy-egy gyilkosság elkövetéséhez: rengeteg ember, számos fegyver és gépjárművek. Ez pedig lehetővé teszi, hogy bérgyilkosok (*sicarios*) szolgálatát ajánlja fel azoknak, akik igénylik.³⁵
- Nemzetközi kábítószer-kereskedelem: Nyílt titok, hogy az MS-13 évek óta szeretne betörni a kábítószer-kereskedelem nemzetközi piacára. Ez azonban több-kevesebb sikerrel történt meg, mivel nincs kellő tapasztalata a nagyszintű kereskedelem terén. Közép-Amerikában úgynevezett *transportista*, azaz szállító kartellek és szervezetek jöttek létre, így az MS-13-nak velük kell felvennie a versenyt. Érdeemes viszont megemlíteni, hogy a 2000-es évek kezdetétől a Dél-Amerikából származó kábítószer nagy része már nem a Karib-térségen keresztül áramlik az Egyesült Államokba, hanem Közép-Amerika és Mexikó területén át.³⁶ Így már csak idő kérdése, hogy a *Mara Salvatrucha* mikor kerül be sikerrel a nagyszintű, nemzetközi kábítószer-kereskedelem piacára.³⁷
- Pénzmosás: Az elmúlt két évtized során a különböző pénzszerzési taktikákat alkalmazva a banda hatalmas vagyonra tett szert. Annak érdekében, hogy az esetek döntő többségében illegális tevékenységek során megszerzett pénzt legális módon kezelje, a kereskedelmi szektorban telepedett le a szervezet. Ennek eredményeképp találkozhatunk autómosó vállalatokkal, éttermekkel, szállodákkal vagy autókereskedésekkel, amelyek az MS-13 tulajdonában vannak. Ezzel azonban politikai és társadalmi tőkét is szereznek, mivel az általuk birtokolt létesítményekben munkalehetőségeket tudnak biztosítani az embereknek, illetve a hatalmas bevételeknek köszönhetően mára már politikai tényezővé is váltak, ebből adódóan nagyon könnyen manipulálni tudják a választások eredményét, mind helyi, mind pedig nemzeti szinten.³⁸
- A közép-amerikai kivándorlókra szakosodott bűnözés: Az MS-13 egyes klikkjei bevételforrásként tekintenek a már az Egyesült Államokban élő, egykoron Közép-

³⁵ *MS13 in the Americas* 45-46. o.

³⁶ *Transnational Organized Crime in Central America and the Caribbean*: 31. o.

³⁷ ASMANN, Parker: *5 Times the MS13 Tried – and Failed – to Become Drug Traffickers*. InSight Crime, 2020. augusztus 11. Forrás: <https://www.insightcrime.org/news/analysis/ms13-tried-failed-drug-trafficking/> (Letöltve: 2021. 01. 29.)

³⁸ *MS13 in the Americas* 46-47. o.

Amerika valamely országából kivándorolt személyekre. Tekintettel arra, hogy az USA-ban magasabb bérért tudnak dolgozni az elvándoroltak, alkalmanként valamennyi bevételüket hazautalják azoknak, akik nehezebb körülmények között élnek. A banda megfigyelőket alkalmazva térképezi fel, hogy kik azok, akiknek pénz érkezik. Tőlük pedig – akárcsak az utcai árusoktól – követelnek egy bizonyos összeget, sokszor azért, mert az általuk uralt területen élnek.³⁹

2.4.1: Bűnügyi gazdaság El Salvador területén

A *Mara Salvatrucha* a nagyon gyors fejlődésének köszönhetően mára már hatalmas fenyegetést jelent El Salvador területén. Dolgozatom e részében azt szeretném bemutatni, hogy a már fent említett bűnügyi tevékenységek közül melyek a leggyakoribbak El Salvadorban. Fontos kiemelni, hogy az ország hosszú idő óta a világ egyik legveszélyesebb állama, évről-évre kiemelkedő számokat felmutatva a gyilkosságok terén.⁴⁰

2. ábra: Gyilkosságok száma El Salvador, Honduras és Kanada területén 2011-2019

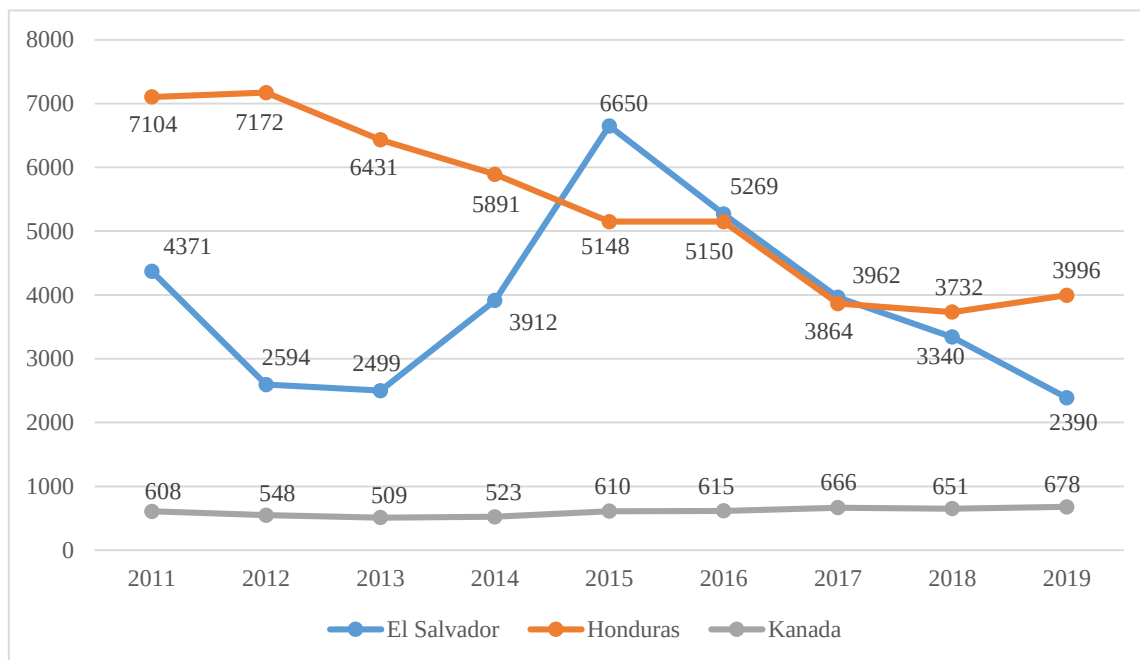
Adatok forrása:

PASQUALI, Marina: Number of homicides in El Salvador between 2000 and 2019. Statista. 2020. március 25. Forrás: <https://www.statista.com/statistics/696144/number-of-homicides-in-el-salvador/> (Letöltve: 2021. 03. 02.)

PASQUALI, Marina: Number of homicides in Honduras from 2011 to 2019. Statista. 2020. április 22. Forrás: <https://www.statista.com/statistics/947940/number-homicides-honduras/> (Letöltve: 2021. 03. 02.)

PASQUALI, Marina: Number of homicides in Canada from 1994 to 2019. Statista. 2021. március 9. Forrás: <https://www.statista.com/statistics/433648/number-of-homicides-in-canada/> (Letöltve: 2021. 03. 02.)

Az ábrát a szerző szerkesztette.

³⁹ÁVALOS, Héctor Silva: *Inside an MS13 Clique's Campaign of Terror at the Honduras-El Salvador Border*. InSightCrime. 2020. június 5. Forrás: <https://insightcrime.org/news/analysis/ms13-clique-honduras-el-salvador/> (Letöltve: 2021. 02. 27.)

⁴⁰ *El Salvador 2020 Crime & Safety Report*. OSAC, 2020. március 31. Forrás: <https://www.osac.gov/Country/ElSalvador/Content/Detail/Report/b4884604-977e-49c7-9e4a-1855725d032e> (Letöltve: 2021. 01. 30.)

Az MS-13 legnagyobb bevételi forrását a zsarolás, védelmi pénzek jelentik. Nem csak a helyi kisvállalkozásokat és árusokat adóztatják meg, hanem a nagyobb vállalatokat is, mint például taxi- vagy busztársaságokat. A növekvő bevételeket a szervezet próbálja legális vállalkozásokba fektetni. A 2016-os *Operación Jaque* művelet keretén belül felderítették, hogy a banda több mint 150 vállalatot birtokolt, kezdve a taxi- és busztársaságoktól egészen a luxusautókat forgalmazó kereskedésekig és éttermekig.⁴¹ A szervezet másik kiemelendő bűnügyi tevékenysége a kábítószer-kereskedelem. Tekintettel arra, hogy szoros kapcsolatban állnak a Mexikói Maffiával, illetve a *Los Zetas* mexikói kartellel, kijelenthető, hogy megpróbálnak betörni a nemzetközi piacra is. Az ország földrajzi elhelyezkedése ezt lehetővé is tenné, hiszen Dél-Amerika (a legnagyobb termelő) és Észak-Amerika (legnagyobb fogyasztó) között fekszik. A csendes-óceáni partszakasz, a közös határ Guatemala és Honduras országaival (ezen kívül Nicaraguától is csak egy keskeny öböl választja el) tökéletes lehetőséget biztosít mind szárazföldi, mind pedig a tengeri kereskedelemre.⁴² Azonban ahhoz, hogy a teljes kábítószer-kereskedelmet ők birtokolják, meg kell küzdeniük a már évtizedek óta az üzletben utazó szervezetekkel (*transportistas*). Véres küzdelmek folynak az olyan tradicionális drogszállító szervezetekkel, mint például a *Los Ponce* vagy a *Los Tercereños*.⁴³ Ezek mellett jelentősek még az autólopásból és azok újraértékesítéséből származó bevételek is. Ez kapcsolatban áll a már korábban említett autókereskedésekkel. Az elsősorban Mexikóból, Hondurasból és az Egyesült Államokból származó járműveket El Salvadorban új papírokkal törvényesnek állítják be, így újra el tudják adni őket.⁴⁴

A burjánzó korrupció lehetővé teszi az MS-13 számára, hogy a bűnügyi tevékenységét magas szinten folytassa, gyakran vezető politikusok segítségével. El Salvador két korábbi elnökét (Antonio Saca és Mauricio Funes) korrupcióval vádolták meg. Saca-t 2016-ban letartóztatták, majd 2018-ban 10 év börtönbüntetésre ítélték. Funes 2017-ben Nicaraguába menekült, azonban még ebben az évben felmentették őt minden vád alól.⁴⁵

⁴¹ FARAH, Douglas – BABINEAU, Kathryn: „*The Evolution of MS 13 in El Salvador and Honduras*”, Prism, 7. évf. 1. szám (2017), 61. o.

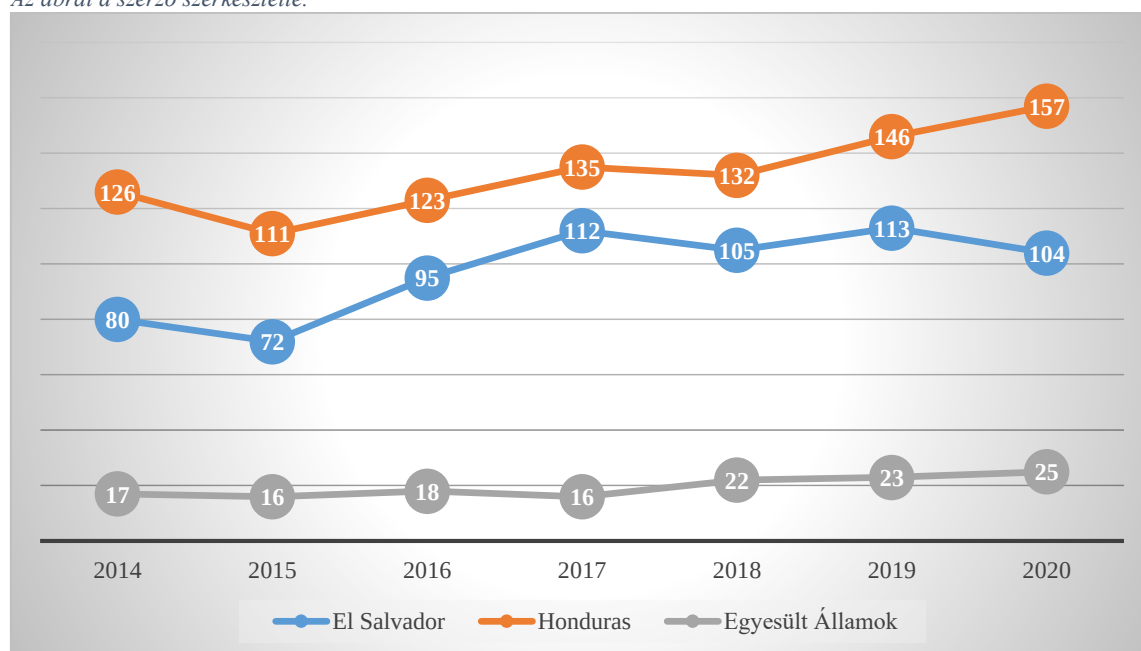
⁴² FARAH, Douglas: *Organized Crime in El Salvador: Its Homegrown and Transnational Dimensions*. In: ARNSON, Cynthia J. – OLSON, Eric L.: *Organized Crime in Central America: The Northern Triangle*, Woodrow Wilson International Center for Scholars, 2011. 111. o.

⁴³ FARAH – BABINEAU: i. m. 64. o.

⁴⁴ *MS13 in the Americas* 43. o.

⁴⁵ Bertelsmann Stiftung: *BTI 2020 Country Report — El Salvador*. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2020. 33. o. Forrás: <https://www.bti-project.org/en/reports/country-report-SLV-2020.html> (Letöltve: 2021. 03. 09.)

3. ábra: El Salvador, Honduras és az Egyesült Államok besorolása a korrupció arányát tekintve 2014-2020
 Adatok forrása: Transparency International: Corruption Perception Index. Forrás:
<https://www.transparency.org/en/cpi/2020> (Letöltve: 2021. 03. 15.)
 Az ábrát a szerző szerkesztette.

A korrupció jelenléte miatt az emberek bizalma meglehetősen kétes számos salvadori intézményben. A *Latinobarómetro* 2018-as felmérése is igazolja ezt a felvetést. A felmérésben résztvevők mindössze 14%-a bíz meg az igazságszolgáltatásban, a politikai pártokban a megkérdezettek 5%-a, míg a kormányban a válaszadók 10%-a. Azonban a kutatásban résztvevők összesen 3%-a gondolja úgy, hogy a korrupció elsődleges problémának tekinthető az országban. Érdeemes megjegyezni azt, hogy az egyházba és a hadseregbe vetett bizalom azonban sokkal magasabbnak tekinthető. Az előbbi esetében 52%, míg az utóbbinál 27%.⁴⁶

2.4.2: Bűnügyi gazdaság Honduras területén

Az MS-13 Hondurasban, akár csak El Salvador területén, hasonló tevékenységeket folytat. A mexikói és kolumbiai kartellek vezetőivel folyamatos tárgyalások folynak arról, hogy a nemzetközi kereskedelembe is bekapcsolódjanak a helyi üzletek mellett. Honduras szintén hatalmas tengerparti résszel rendelkezik, ami lehetővé teszi a vízi szállítást. Mindemellett lehetőség van szárazföldi és légi szállításokra is, elsősorban a kevésbé őrzött nicaraguai határrészek mentén.⁴⁷ A kábítószer-kereskedelem mellett itt is ki kell emelni az adók által begyűjtött hatalmas mennyiségű pénzt. Ez azonban ahhoz vezetett, hogy éveken keresztül több

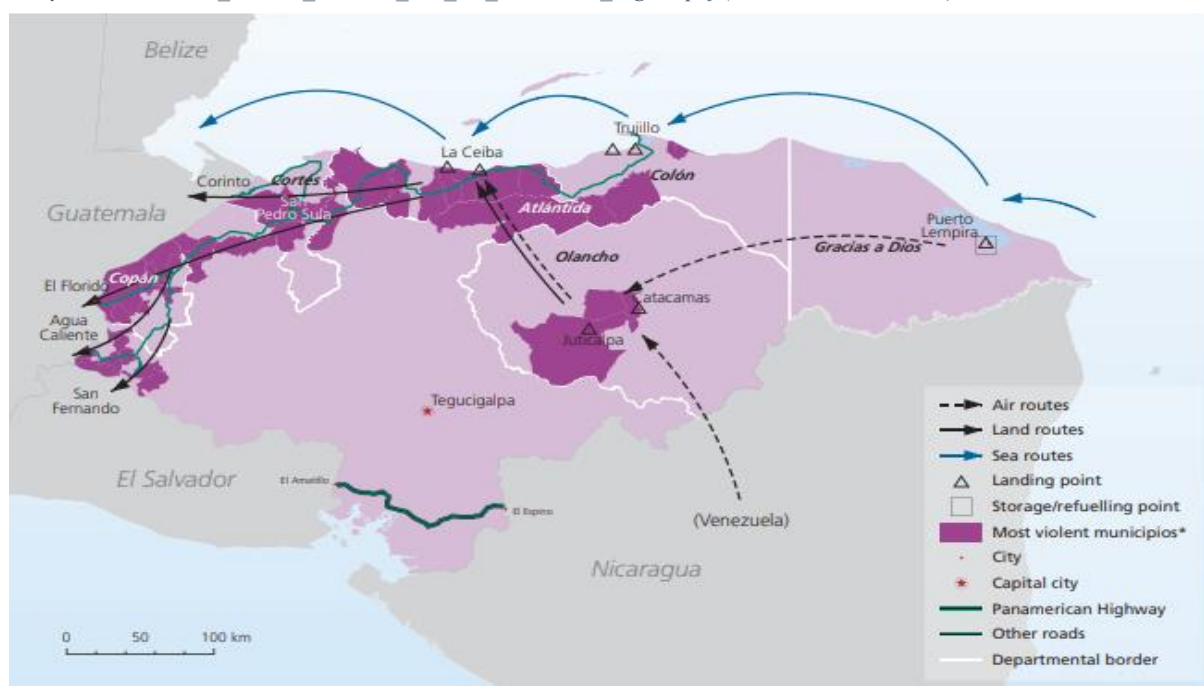
⁴⁶ Corporación Latinobarómetro: *Informe Latinobarómetro 2018*. Forrás: <https://www.latinobarometro.org/latContents.jsp> (Letöltve: 2021. 02. 28.)

⁴⁷ BOSWORTH, James: Honduras: Organized Crime Amid Political Crisis. In: ARNSON, Cynthia J. – OLSON, Eric L.: *Organized Crime in Central America: The Northern Triangle*. Woodrow Wilson International Center for Scholars, 2011. 70-76. o.

tízezer hondurasi hagyta el az országot egy biztonságosabb és jobb élet reményében.⁴⁸ Ennek megakadályozása (vagy legalább csökkentése) érdekében az MS-13 változtatott a stratégiáján, tehát országos szinten abbahagyják azon kisvállalkozások megadóztatását, amelyek az általuk felügyelt közösségekben működnek. Ez nagy bevételkiesést okoz számukra, azonban politikai célokat szolgál, amelyről a következő fejezetben lesz szó bővebben. Azonban a nagyobb vállalatok, vállalkozások megadóztatása továbbra is ugyanúgy működik, mint korábban, ami nagy bevételi forrást jelent a számukra.⁴⁹ Fontos megemlíteni, hogy más területeken szintén változás következett be Hondurasban. Az MS-13 stratégiát váltott a helyi drog-, ember- és fegyverkereskedelmet illetően. Véres háborúzásba kezdtek a tradicionális *transportista* szervezetek ellen azért, hogy a vidéki, a *puntos ciegos* (nem hivatalos határok) felé vezető utakat és területeket irányításuk alá vonják. Nem csak az északi, guatemalai határ mentén, hanem a déli, nicaraguai szakaszon is megfigyelhetők hasonló stratégiai változások.

4. ábra: A Dél-Amerikából érkező kábítószer útja Hondurason keresztül.

Képforrása: Transnational Organized Crime in Central America and the Caribbean: A Threat Assessment. UNODC, 2012. szeptember. Forrás: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/TOC_Central_America_and_the_Caribbean_english.pdf (Letöltve: 2021. 01. 29.)

Mindemellett a fegyverkereskedelemben is fontos szerepet töltenek be. A San Pedro Sula környékén tevékenykedő sejtek az utóbbi időben több, új típusú nehézfegyverhez is hozzájutottak, amelyek vonzóbbá teszik a mexikói drokartellek (elsősorban a Sinaloa és a

⁴⁸ KENNEDY, Kelli: *Guatemala/ El Salvador/ Honduras: Corruption and Organized Crime in Central America's Northern Triangle Countries Impact on Migration Crisis Worsening Regional Instability*. ESISC, 2019. július 16. Forrás: <http://www.esisc.org/publications/briefings/corruption-and-organized-crime-in-central-america-countries> (Letöltve: 2021. 01. 30.)

⁴⁹ FARAH – BABINEAU: i. m. 60. o.

Zetas) számára a területet és nagyobb eséllyel bízzák rá az MS-13-ra a Dél-Amerikából érkező kábítószer szállítását az országon keresztül. Ezekkel a lépésekkel közelebb kerül a szervezet ahhoz, hogy sikeresen bekapcsolódjon a nemzetközi kábítószer- és emberkereskedelembé, ami több bevételt is eredményez.⁵⁰

2.5: Az MS-13 társadalmi és politikai befolyása

Az előzőekben megismerhettük a *Mara Salvatrucha* megalakulását, főbb szabályait, illetve azt, hogy milyen eszközökkel és módszerekkel tud hatalmas nyereségre szert tenni a két vizsgált országban. A továbbiakban láthatjuk majd, hogy ennek következtében mekkora befolyást gyakorol a társadalmi és politikai életre El Salvador és Honduras területein.

2.5.1: Az MS-13 társadalmi és politikai szerepe El Salvadorban

Az elmúlt években sokat javult a kapcsolat az MS-13 által uralt közösségek lakói és a bandatagok között. Manapság már nem ritka, hogy a tagok is az adott közösségben élnek. Vannak olyan helyek, ahol a tagok és a közösség vezetői szoros kapcsolatot, együttműködést alakítottak ki, így a korábbi erőszakot felváltotta a védelem és a kölcsönös segítségnyújtás intézménye.⁵¹ El Salvador egyes részein a banda már-már az állam szerepét tölti be, különféle szociális programokkal és sajátos igazságszolgáltatással. A javuló kapcsolat a két fél között egyáltalán nem meglepő. A civil társadalmi szervezetek (CSO-k) által végzett közvéleménykutatások egyszerre lehangolóak és megdöbbenítőek. A felmérésben részt vevők mindössze 6%-a mondta azt, hogy megbízik a kormányban és a politikai pártokban.⁵² Ilyen arány után nem meglepő, hogy egy bűnszervezet veszi át az állam szerepét egyes vidéki közösségekben, ahová az állam keze alig (vagy egyáltalán nem) ér el. Minden éremnek két oldala van, ahogy ennek is. Ha a politikai szerepvállalásukat nézzük, akkor már kicsit árnyaltabb képet kapunk. Az MS-13 megadóztatja azokat a jelölteket, akik egy politikai kampányban szeretnének részt venni, és az általuk birtokolt területen szavazatokért kampányolni. Nem ritka az sem, hogy egyes pártok embereit nem látják szívesen a közösségekben. Ezt a taktikát elsősorban a *Frente Farabundo Martí para la Liberación Nacional* (FMLN) párt kampányoló tagjai ellen alkalmazzák.⁵³ 2018 és 2019 között El Tránsito polgármestere és két másik magas rangú tisztviselő pénzzel támogatta az MS-13 helyi sejtjeit, hogy gyilkosságokat hajtsanak végre. Az ország elnökét, Nayib Bukele-t (2019-) is

⁵⁰ Uo. 63. o.

⁵¹ WARNECKE-BERGER, Hannes: Forms of Violence in Past and Present: El Salvador and Belize in Comparative Perspective. In: HUHN, Sebastian - WARNECKE-BERGER, Hannes (szerk.): Politics and History of Violence and Crime in Central America, Palgrave Macmillan, 2017. 244.o.

⁵² BTI 2020 Country Report - El Salvador. 28. o.

⁵³ FARAH – BABINEAU: i. m. 64. o.

megvádolták, hogy 2015 és 2018 között, míg San Salvador polgármestere volt, együttműködött egyes bűnözői csoportokkal.⁵⁴ Azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az MS-13 stratégiája átalakulóban van, ami a társadalmi szerepvállalást illeti. A korrupciót és a büntetlenséget kihasználva pedig politikai tevékenységet is folytatnak sokszor erőszakos módszerekkel.

2.5.2: Az MS-13 társadalmi és politikai szerepe Hondurasban

Honduras területén a 2010-es évek második felétől arculatváltáson esett át a szervezet. A helyi kisvállalkozások adóztatásának eltörlésével fokozatosan megkezdődtek azok a lépések, amelyek segítségével vonzóbbá válhat a szervezet a közösségen belül. Számos közösségben az MS az állam szerepében lép fel, elvégzik a bíraskodást, a közösség védelmét, és alapvető szociális programokkal segítik a lakókat. A családon belüli erőszakot elítélik. Erre egy példa Tela városából származik, ahol egy apát az első bántalmazás után figyelmeztettek, a második után megverték, míg a harmadik tett után kitelepítették a közösségből.⁵⁵ A gazdagabb sejtek, elsősorban San Pedro Sula környékén, számos módon segítik az általuk uralt közösségben élőket:

- Kezdetleges, de gyors bírói ítéleteket hoznak azok ellen, akik megsértik a közösség alapvető szabályait (családon belüli erőszak, lopás, a banda előírásainak áthágása).
- Biztonsági feladatokat is ellátnak. Megvédik az ott élőket az ellenséges bandák és a rendvédelmi szervek ellen, ezzel viszonylag biztonságossá és élhetővé téve a közösséget.
- Az írástudatlanság felszámolása érdekében is jöttek létre kezdeményezések. Elsősorban azért, hogy a bandatagok mobiltelefonon keresztül tudjanak kommunikálni egymással, azonban az e célból létrehozott foglalkozásokon bárki szabadon részt vehet.
- Kisméretű szociális programok elindítása is jellemző. Itt mindenképp ki kell emelni az ételosztást (általában meleg leves és kenyér) az iskolásoknak és a közösség idős tagjainak. Ezt megengedheti magának a szervezet, hiszen a drogkereskedelemből származó bevételek sokszorosát teszi ki a kiesett helyi szintű adóztatásnak. A szociális programok elindítása nem feltétlen humanitárius szándékból történt meg. Azzal, hogy a banda elnyerte a helyiek bizalmát, könnyebben tudták végezni az illegális tevékenységeiket. Lehetővé vált számukra, hogy a felügyeletük alatt álló

⁵⁴ DITTMAR, Victoria: *MS13 Infiltrates Local Government in El Salvador Once Again*. InSight Crime, 2020. december 18. Forrás: <https://www.insightcrime.org/news/analysis/ms13-has-infiltrated-local-government-in-el-salvador-once-again/> (Letöltve: 2020. 01. 31.)

⁵⁵ *Gangs in Honduras*. 31. o.

közösségen belül tárolják a kábítószer, fegyvereket. Mindemellett fontos megemlíteni a kölcsönös segítségnyújtás lehetőségét is. Azzal, hogy a banda biztosítja a közösségben élők védelmét, fordított esetben (például a rendvédelmi szervek megjelenése esetén) a lakosság segítségével elkerülhetik az állami retorziót.

- Munkalehetőséget biztosítanak a nem hivatalos munkaerő-piacon a közösségekben élőknek. Elsősorban úgy segítik a családokat, hogy több száz apró kereskedést (*maquila*) vezetnek, ahol különféle ruhadarabokat gyártanak. Ennek mindössze egy szépséghibája van, hogy a legtöbb alapanyagot a nagyobb nemzetközi kereskedésektől ellopva szerzik meg.⁵⁶

A társadalmi szerepek mellett természetesen politikai tevékenységeket is folytatnak a hondurasi klikkek. Akárcsak El Salvadorban, Hondurasban is megadóztatják azokat a politikusokat, akik kampányolni kívánnak az általuk uralt területeken. A banda számos politikai pártot vagy politikust ellenségnek tekint. 2017-ben az MS-13 megtiltotta Juan Orlando Hernández, hondurasi elnök szimpatizánsainak, hogy az általuk birtokolt San Pedro Sula környéki közösségekben kampányoljanak az elnök mellett. Az előzetes választásokat Hernández megnyerte, ezt követően pedig már a külvárosi részeken is megtiltotta a banda azt, hogy kampányoljanak az elnök újraválasztása mellett. Azokat a személyeket, akikről pedig kiderült, hogy rá szavaztak, megölték. Az MS-13 pénzügyileg nemzeti kampányt még egyik jelölt számára sem fedezett, azonban polgármestereket már támogatott kisebb-nagyobb összegekkel. Ennek következtében nem ritka az sem, hogy egyes bandatagok munkavállalóként lépnek fel az önkormányzatoknál.⁵⁷

Az elmúlt évek tendenciái afelé mutatnak, hogy a *Mara Salvatrucha* társadalmi és politikai stratégiái átalakulnak, szélesebb körben vesznek részt ilyen tevékenységekben. Politikai erejüket kihasználva több módon próbálnak még több pénzhez, illetve befolyáshoz jutni, ezeket egy későbbi fejezetben részletesen is meg fogjuk ismerni.

3. Barrio 18 (M-18)

3.1: Megalakulás

A Barrio 18 szintén Los Angeles városában alakult meg az 1950-es évek végén, 1960-as évek elején. A jelenleg is ismert arculatát azonban csak az 1980-as években alakította ki, miután

⁵⁶ FARAH – BABINEAU: i. m. 65-67. o.

⁵⁷ Uo. 64. o.

kiszakadt a Clanton 14 bandából.⁵⁸ Ahhoz, hogy meg tudjuk magyarázni miért is szakadt ki a Barrio, ismernünk kell a szervezet hátterét. Az M-18 az 1960-as évektől az 1980-as évekig elsősorban mexikói menekültekből állt, akárcsak a Clanton. A közép-amerikai polgárháborúk és az ezt követő hatalmas menekülthullám következtében azonban más nemzetiségű fiatalokat is elkezdett toborozni. Itt érkezünk el a már korábban említett kiszakadáshoz. A Clanton tartotta magát továbbra is ahhoz, hogy kizárólag mexikói személyeket enged belépni a bandába. Ennek következtében a Közép-Amerikából érkező, elsősorban salvadori, hondurasi és guatemalai bevándorlók nem csatlakozhattak hozzájuk. Így szakadt ki a Clanton 14-ből, és jött létre az a csoport, amelyet mára a világ egyik legveszélyesebb bűnszervezetének tartanak.⁵⁹ A Barrio 18 történelmi területének Los Angeles 18. utcáját nevezik, amelyről a nevüket is kapták. A *barrio* eredeti jelentése városrész, lakónegyed, így ebből a két összetevőből alakult ki a Barrio 18 elnevezés. A negyeden belül hozták létre az első, tradicionális sejteket, amelyek előbb Los Angelesben, majd később az egész Egyesült Államokban, Mexikóban és Közép-Amerikában is elterjedtek.⁶⁰ Az ellenőrzés alá vont terület egyet jelentett a bevételek növekedésével, emiatt nagyon fontos volt, hogy ki mennyi utcát, lakónegyedet birtokol. Az ilyen összecsapások miatt romlott meg a kapcsolat a *Mara Salvatrucha* bűnszervezettel, akikkel szemben a gyűlölet a mai napig fennáll. A börtönbe került tagok ugyanakkor szoros kapcsolatot alakítottak ki a Mexikói Maffiával, sokan csatlakoztak is hozzájuk.⁶¹ A véres küzdelmek és a bűnözés növekvő aránya miatt, 1996-ban az Egyesült Államokban elfogadták az *Illegal Immigration Reform and Immigration Responsibility Act* törvényjavaslatot. Ennek következtében azon nem amerikai állampolgárokat, akikre egy, vagy egy évnél nagyobb börtönbüntetést szabtak ki, hazaküldhették a származási országukba. Ennek következtében 2000 és 2004 között több mint 20.000 bűnözőt deportáltak Közép-Amerika országaiba, akik között nagyszámú Barrio 18 tag is volt.⁶² Akárcsak az MS-13, úgy az M-18 tagjai is számukra idegen környezetben találták magukat a deportálás következtében. A dél-kaliforniai mintára azonban olyan környezetet alakítottak ki, amely rövid idő alatt nagyon vonzóvá vált, elsősorban a nehéz körülmények

⁵⁸ *Barrio 18*. InSight Crime. 2019. március 11. Forrás: <https://www.insightcrime.org/el-salvador-organized-crime-news/barrio-18-profile/> (Letöltve: 2021. 02. 01.)

⁵⁹ SERRANO, Anibal: *Eighteenth Street: The Origins of 'Barrio 18'*. Small Wars Journal, 2020. augusztus 30. Forrás: <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/eighteenth-street-origins-barrio-18> (Letöltve: 2021. 02. 01.)

⁶⁰ *Central America and Mexico Gang Assessment*. USAID, 2006. április. 5. o. Forrás: https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADG834.pdf (Letöltve: 2021. 02. 01.)

⁶¹ InSight Crime: *Barrio 18*

⁶² ARANA, Ana: „How the Street Gangs Took Central America”. *Foreign Affairs*, 84. évf. 3. szám (2005), 100. o. DOI: 10.2307/20034353.

között élő fiatalok számára.⁶³ Összességében azonban megállapítható, hogy a banda sokkal megosztottabb, mint a legnagyobb rivális, az MS-13. Ez szervezeti és működési szinten is megfigyelhető. 2005-ben a Barrio 18 kettévált El Salvadorban, létrejött a *Revolucionarios* (Forradalmárok) és a *Sureños* (Déli oldal). A szakadás elsődleges oka belső nézeteltérésekre vezethető vissza. Nem volt egyetértés abban, hogy egyes területeken milyen módszereket alkalmazva kellene működnie a bandának, illetve abban sem, hogy milyen előírásokat kövessenek.⁶⁴ Mára azonban ez sem akadályozza meg őket abban, hogy az MS-13 után a legveszélyesebb bűnszervezetként működjenek Közép-Amerika térségében.

3.2: Szervezeti felépítés

A Barrio 18 szervezeti struktúrájáról megállapítható, hogy hierarchikusan épül fel. Azt a kijelentést tehetjük, hogy a banda felépítése sokkal bonyolultabb, mint az MS-13 esetében. Az élén a vezetők (*palabrerros*) állnak. Az ő esetükben két szempontot fontos figyelembe venni. Különbséget tesznek a börtönben lévő és a szabadlábon (*en la libre*) tartózkodó vezetők között. A börtönben lévők azok, akik valójában irányítják a szervezetet. Ők döntenek a pénzügyekről, a gyilkosságokról és az egyes törvénytelen ügyletekről. Azon vezetők, akik nem ülnek börtönben, nem cselekedhetnek anélkül, hogy engedélyt ne kértek volna a rácsok mögött tartózkodó társaiktól. A rangsorban őket követik a *canchas* vezetői. A *cancha* általában valamilyen földrajzi jelentőséggel bír, nevét gyakran folyókról, hegységekről kapja. Ezek nagy kiterjedésű, és több kisebb sejtet magába foglaló jelenségek. Minden *cancha* úgynevezett törzsekből (*tribus*) épül fel. Ezek a törzsek nagyjából az MS-13-nál már megismert *clicas* megfelelői, élükön a *homie* áll. Egy-egy ilyen törzs általában több tucat, akár száz tagból is állhat. Ez ahhoz vezet, hogy több, *de facto* vezetője is van ezeknek a törzseknek. Ezen kívül meg kell említeni azon személyeket, akik nem tagjai a bandának, azonban együttműködnek velük. Ők lehetnek családtagok, barát nők, drogkereskedők vagy akár az általuk birtokolt területen élő emberek is.⁶⁵ Azonban, a szervezet felépítése nem olyan egyszerű és világos, mint az MS-13 esetében. Ahogy említettem, minden *tribus* (*clica*) élén a *homie* áll. Itt viszont nem ér véget a törzs felépítése. Minden törzs vezetője rendelkezik katonákkal (*soldados*). A katonák irányítják a törzsön belül elhelyezkedő kisebb-nagyobb körzeteket. Ők, a szakosodásuktól függően, több feladatot is ellátnak. Vannak olyan katonák, akik az árusokra kirótt adót szedik

⁶³ International Crisis Group: *Life Under Gang Rule in El Salvador*. Crisis Group, 2018. november 26. Forrás: <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/central-america/el-salvador/life-under-gang-rule-el-salvador> (Letöltve: 2021. 02. 01.)

⁶⁴ SERRANO: i. m.

⁶⁵ DUDLEY, Steven: *Barrio 18 in El Salvador: A View from the Inside*. InSight Crime, 2015. március 25. Forrás: <https://www.insightcrime.org/news/analysis/barrio-18-el-salvador-view-from-inside/> (Letöltve: 2021. 02. 02.)

be, mások bérgyilkosként tevékenykednek, míg valakik a kisszintű kábítószer-kereskedelemben dolgoznak. E tevékenységek mellett azonban mentorként is helyt kell állniuk. Ez mind a bandának, mind pedig saját maguknak fontos feladat. Abban az esetben, ha megfelelő kiképzésben és támogatásban részesítik azokat, akik nekik felelnek, akkor jelentős befolyásra tehetnek szert a szervezeten belül, aminek következtében egyre feljebb léphetnek a ranglétrán.⁶⁶ Minden katonának van nagyjából 5-10 embere (*paisas*), akikért ő a felelős és neki dolgoznak. A *paisas* esetében két típust kell megkülönböztetnünk. Az egyik részük a *paisas*, viszonylag rövid ideje töltik be ezt a tisztséget. A másik pedig a *paisas firmes*, vagyis azon tagok, akik közel állnak ahhoz, hogy katonák legyenek. Ők elsősorban hűségük és munkájuk árán érdemelték ki ezt a pozíciót. Az ő esetükben mindenképp ki kell emelni az elhivatottságot mind a közvetlen vezetőjük, mind pedig a Barrio 18 egésze felé. Ők azok a tagok, akik fogadalmat tesznek arra, hogy akár életük árán is szolgálják a szervezetet. Ez az elkötelezettség és odaadás teszi őket a banda legértékesebb elemévé.⁶⁷ Alattuk helyezkednek el a (már az MS-13 esetében is megismert) *banderas*. Ők találhatók meg a szervezeti szint legalsó lépcsőfokán. Általában olyan 6-14 éves fiúkból állnak, akiket erőszakkal kényszerítettek arra, hogy segítsék a banda mindennapi tevékenységeit. Később belőlük lesznek majd a katonák segítői, a *paisas*. Fontos megemlíteni, hogy ők még nem hivatalos tagjai a szervezetnek. Az általuk végzett munkákat a nevük már előre vetíti (*bandera* = zászló, figyelmeztető). A törzs által birtokolt területeken tartózkodnak szétszóródva. Elsődleges feladatuk, hogy valamilyen jelzést adjanak, ha idegeneket vagy ellenséget látnak. Ezen kívül olyan munkákat is ellátnak, mint például üzenetek továbbítása, illetve a fegyverek elrejtése és továbbítása egyik helyről a másikra. Emellett még a megadóztatott árusoktól begyűjtik a pénzt, ritkábban kisebb mennyiségű kábítószer is szállítanak. Láthatjuk tehát, hogy a *banderas* általában azon tevékenységeket végzik el, amelyek a legnagyobb veszéllyel járnak, és amelyeknél leginkább előfordulhat, hogy az igazságszolgáltatással gyűlik meg a bajuk. Azonban az a döntés, hogy nekik e tevékenységeket kell elvégezniük, tudatos a vezetők részéről. Tekintettel arra, hogy a többségük még nagyon fiatal (6-14 éves), kevésbé keltik fel a rendőrség figyelmét. Abban az esetben azonban, ha tetten érik őket, nem valószínű, hogy hosszú és szigorú büntetésben részesülnek életkorukból adódóan. Ez az úgynevezett beavatási folyamat akár évekig is eltarthat. Azonban semmi sem garantálja azt, hogy a *bandera* később *paisa* lesz. A fiatal segítő dönthet úgy, hogy nem szeretne csatlakozni a bandához, vagy az M-18 mondhatja azt, hogy nem tart már igényt a további szolgálatokra. Ebből tehát látható az, hogy a *bandera* szint nem biztosítja azt, hogy

⁶⁶ *Gangs in Honduras*. 17. o.

⁶⁷ Uo. 16. o.

később mindenképpen helyet kap a szervezeten belül. Felmerülhet bennünk azonban egy kérdés ezzel kapcsolatban. Mennyire jár jól az a személy, akinek a további munkájára már nem tartanak igényt? Nos, a választ mindenki maga döntse el, azonban fontos tudni, hogy ha valakiből *paisa* lesz, onnantól nagyon kevés lehetőség van arra, hogy elhagyja a bandát.⁶⁸

3.3: Általános irányelvek, szabályok

Annak érdekében, hogy a szervezet hatékonyan működjön, szükség van olyan belső szabályok meghozatalára, amelyek korlátozzák a tagok mindennapi életét. Ezeket az előírásokat elsősorban azok a börtönben lévő vezetők hozzák meg, akik már hosszú évek óta a Barrio 18 kötelékébe tartoznak.⁶⁹ A legfontosabb szabályok az alábbiak:

- A legfontosabb szabály a birtokolt *barrio* és a vezetők tisztelete. A tagok az után, hogy csatlakoznak, elfogadják, hogy a banda áll az első helyen az életükben. Ha a főnök valamilyen munkát azonnal el akar intézni, a tagok kötelesek segítséget nyújtani.
- Akárcsak az MS-13 esetében, itt is kötelező a gyűlések látogatása. Fontos, hogy a gyűlés alatt kizárólag az igazat lehet mondani. Ennek elsősorban akkor van jelentősége, ha olyan esetet tárgyalnak, amely egy másik tag esetleges kihágásairól szól.
- A marihuána és az alkohol fogyasztása megengedett akkor, ha éppen nem teljesít szolgálatot az adott személy. Ezzel szemben a crack használata tilos, továbbá az is, hogy részegen az utcán tartózkodjanak, vagy ott aludjanak.
- Tilos a nemi erőszak mind a bandán belül, mind azon kívül. A tagoknak tisztelniük kell a többi tag családtagját, barátnőjét. Ezzel azt a célt kívánják elérni, hogy az újoncoknak jó példát mutassanak.
- Tilos az ellenség színének a viselése (piros) és a betűk kimondása (utalva ezzel az MS-13-ra).
- Mindenkinek kötelessége a banda és a többi tag segítése. Itt megemlíthető többek között a fegyverek felkutatása, harc az ellenséggel, vagy egy küldetés teljesítése (általában gyilkosság) mielőtt teljes jogú tag lesz valakiből. Ha egy másik tag bajba kerül (például egy másik bandával való harc során), a többi jelenlévő tagnak kötelessége mindent megtenni azért, hogy épségben megússza a történéseket. Tilos hátrahagyni bárkit is a bandából! Haláleset után pedig kötelező a bosszú.

⁶⁸ Uo. 17-18. o.

⁶⁹ DUDLEY: *Barrio 18 in El Salvador: A View from the Inside*

- Nők nem léphetnek be a bandába! Ennek a lépésnek tényleges magyarázata nincsen, azonban az a legvalószínűbb, hogy (akárcsak az MS-13 esetében) azért nem engednek nőket csatlakozni, mivel úgy gondolják, hogy könnyebben befolyásolhatók, így nagyobb esély van arra, hogy lebuknak a hatóságok előtt.
- Tilos a kilépés. Attól a pillanattól kezdve, hogy valaki teljes jogú tagja lesz a szervezetnek, azt nem hagyhatja el, csak az egyházon keresztül. Az, hogy valaki nem tagja már a szervezetnek, mivel az életét az egyháznak szenteli, újabb szabályokkal jár. Tilos az alkohol és a marihuána fogyasztása, illetve kötelező a részvétel az egyházi eseményeken. Abban az esetben, ha ezt valaki megszegi, az halálbüntetéssel jár.⁷⁰
- Tilos az árulás és az idegenek előtti túlzott kitárulkozás a szervezet mindennapi életéről. Azon tagok, akik árulást követnek el, halálbüntetésben részesülnek. Fontos, hogy olyan emberek társaságában, akik nem tagjai a Barrio 18-nak, tilos a szervezet ügyleteiről beszélni, mindamellett, tilos a többi tagról rossz képet festeni mások előtt.⁷¹

Abban az esetben, ha valaki megszegi, a fenti szabályok egyikét, az súlyos következményekkel jár. Kétféle büntetési típus lehetséges. Az egyik a verés, ami 18 vagy 36 másodpercig tart (vagy nem is számolják). A másik pedig a halálbüntetés, amelyet a legsúlyosabb kihágások esetében szabnak ki, mint például a nemi erőszak, az árulás, vagy ha harc közben valaki hátrahagyja a társát.⁷²

Láthatjuk, hogy a banda igyekszik a tagok szinte minden percét befolyásolni és korlátozni annak érdekében, hogy azok, hűségesek maradjanak a szervezethez, ami a sikeres működés alapfeltétele.

3.4: Bűnügyi gazdaság

A Barrio 18 kifinomult stratégiákat dolgozott ki az évtizedek során annak érdekében, hogy jelentős bevételekre tegyen szert. Először egy rövid, általános ismertetővel folytatom a dolgozatot, amelyet a két ország külön elemzése követ.

- Zsarolás: Akárcsak az MS-13 esetében, az M-18-nál is ez a pénzszerzési módszer a leggyakoribb. A szervezet annak érdekében, hogy a lehető legnagyobb bevételt szerezze meg, nem csak az utcai árusokat, hanem a nagyobb társaságokat, vállalatokat is

⁷⁰ BRENNEMAN, Robert: *Homies and Hermanos: God and Gangs in Central America*. Oxford University Press, 2012. 156-157.o.

⁷¹ Lásd: DUDLEY: *Barrio 18 in El Salvador: A View from the Inside; Gangs in Honduras*. 25-27. o.

⁷² DUDLEY: *Barrio 18 in El Salvador: A View from the Inside*

megadóztatja. A makroszinten történő védelmi pénzek beszedésének legnagyobb áldozatai a taxi- és busztársaságok, mind El Salvador, mind pedig Honduras területén.⁷³

- Kábítószer-kereskedelem: A Barrio 18 elsősorban a helyi kábítószer-kereskedelemből szerez bevételeket, a nemzetközi-kereskedelem nem tartozik a szervezet elsődleges bevételi forrásai közé. Miután a karibi elosztópontokat felszámolta az Egyesült Államok, a hangsúly áttevődött Közép-Amerika térségébe. Ezt kihasználva a bandák – sokszor együttműködve a *transportista* szervezetekkel – a mexikói kartellek részére szállították a kábítószert Közép-Amerikán keresztül. A leszállított árukért a fizetség sokszor nem pénz, hanem a csomag bizonyos százaléka volt. Így a banda is becsatlakozott a kábítószer-kereskedelembé, még ha csak helyi szinten is.⁷⁴
- Emberkereskedelem, embercsempészet: Akárcsak az MS-13-nak, az M-18 esetében sem ez az elsődleges bevételi forrás. Ezen tevékenységekből a szervezet elsősorban úgy veszi ki a részét, hogy a tradicionális embercsempészeket megadóztatják. Mindemellett lehetséges az is, hogy védelmet biztosítanak az erre a tevékenységre szakosodott személyeknek is, természetesen juttatásért cserébe.⁷⁵
- További bevételi források: A védelmi pénzek begyűjtése jelenti a legnagyobb jövedelmet a szervezet számára, azonban számos más tevékenységet is végeznek, amelyek következtében jelentős pénzügyi bevételekre és politikai, társadalmi befolyásra tesznek szert. Az autólopás, a prostitúció, a fegyverkereskedelem, a bérgyilkosság és a pénzmosás szintén növeli a banda anyagi javait.⁷⁶

3.4.1: Bűnügyi gazdaság El Salvador területén

El Salvadorban a banda legnagyobb bevételi forrását a különböző ágazatok megadóztatása után beszedett pénzek jelentik. Az M-18 hatékonyan alkalmazza ezt a stratégiát, elsődlegesen utcai árusok, busz- és taxitársaságok ellen.⁷⁷ San Pedro Perulapán városában egy, a salvadori kormány által elrendelt vízgazdálkodási projektet adóztatott meg a szervezet, amelyből

⁷³ Transnational Organized Crime in Central America and the Caribbean 28. o.

⁷⁴ FARAH, Douglas: „Central American Gangs: Changing Nature and New Partners”, Journal of International Affairs, 66. évf. 1. szám (2012), 59-60. o. Forrás: <https://www.jstor.org/stable/24388251> (Letöltve: 2021. 03. 05.)

⁷⁵ DUDLEY, Steven: „Central America besieged: cartels and maras country threat analysis”, Small Wars & Insurgencies, 22. évf. (2011), 898. o. DOI: 10.1080/09592318.2011.620806

⁷⁶ Street Gangs. InSight Crime. Forrás: <https://insightcrime.org/investigations/extortion-criminal-actors-street-gangs/> (Letöltve: 2021. 03. 05.)

⁷⁷ KINOSIAN, Sarah – ALBALADEJO, Angelika – HAUGAARD, Lisa: *El Salvador's Gang Violence: Turf Wars, Internal Battles and Life Defined by Invisible Borders*. Latin America Working Group. Forrás: <https://www.lawg.org/el-salvadors-gang-violence-turf-wars-internal-battles-and-life-defined-by-invisible-borders/> (Letöltve: 2021. 03. 06.)

nagyjából 5.000 dollárt profitált minden hónapban.⁷⁸ A védelmi pénzek beszedése mellett a szervezet a helyi, kisszintű kábítószer-kereskedelemben is kiveszi a részét. Főleg a szegény emberek által lakott közösségeket uralják a bandák, így ezeken a területeken a leggyakoribb az illegális szerek árusítása. Elsősorban kokaint, marihuánát és amfetamint árusítanak, amelyeket gyakran a mexikói kartellektől kapnak fizetségként az együttműködésükért cserébe.⁷⁹ A pénzmosás is gyakori tevékenységnek számít a Barrio 18 esetében. 2018. szeptember 4-én a salvadori kormány az *Operation Tsunami*, illetve az *Operation Freedom* műveletek során 224 bandatagot tartóztatott le, akik kapcsolatba hozhatók pénzmosással. Akárcsak az MS-13, az M-18 is az illegális módon megszerzett pénzt legális ágazatokba kívánta befektetni, mint például éttermek, tömegközlekedés vagy ingatlanok. A műveletek során a hatóságok számos, a banda által birtokolt épületet, járművet és bankszámlát foglaltak le vagy fagyasztottak be.⁸⁰

3.4.2: Bűnügyi gazdaság Honduras területén

A Barrio 18 legnagyobb bevételi forrása Hondurasban is a védelmi pénzek, avagy ahogy az országban nevezik, *impuesto de guerra* (hadiadó) beszedéséből származik. Mikro szinten a leggyakoribb áldozatok az utcai árusok és a kisebb üzletek, azonban a busz- és taxitársaságok is elsődleges célpontok. Egyes számítások szerint a szervezet évente több mint 2,5 millió dollárnyi (53 millió lempira) adót szed be a közlekedési ágazat szereplőitől. Akárcsak El Salvadorban, Hondurasban is szerepet kap a kisszintű kábítószer-kereskedelem. A leggyakoribb módja annak, hogy a szervezet kábítószerhez jut, mikor felajánlja a segítségét a nagyobb mexikói kartellnek, vagy helyi *transportista* szervezeteknek. Az elvégzett munkájukért cserébe – ami az esetek döntő többségében védelmi feladatok ellátását vagy a banda által birtokolt területen a kábítószer szállítását jelenti – nem pénzt, hanem az őrzött anyag egy részét kapják, amit később eladnak. Annak érdekében, hogy a szervezet minél jobban kihasználja ezt a jövedelmező tevékenységet, gyakran szembeszáll az ősellenség MS-13-mal egy-egy fontosabb terület vagy városrész birtoklásáért. A főváros, Tegucigalpa és San Pedro

⁷⁸ GOI, Leonardo: *Barrio 18 Extortion Scheme Casts Doubt on El Salvador Govt Security Narrative*. InSight Crime, 2017. június 19. Forrás: <https://insightcrime.org/news/brief/barrio-18-extortion-cast-doubt-el-salvador-govt-security-narrative/> (Letöltve: 2021. 03. 06.)

⁷⁹ *El Salvador Profile*. InSight Crime, 2017. szeptember 15. Forrás: <https://insightcrime.org/el-salvador-organized-crime-news/el-salvador/> (Letöltve: 2021. 03. 06.)

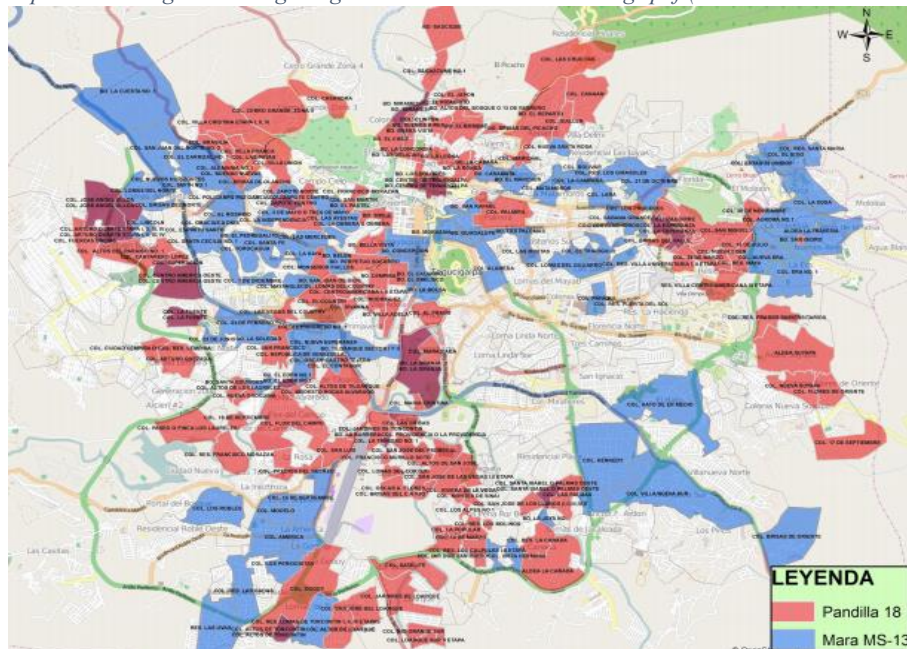
⁸⁰ BAIRE, Lorena: *El Salvador Fights Barrio 18, Mara Salvatrucha Gangs*. Diálogo Digital Military Magazine. 2018. október 23. Forrás: <https://dialogo-americas.com/articles/el-salvador-fights-barrio-18-mara-salvatrucha-gangs/> (Letöltve: 2021. 03. 06.)

Sula területén a banda sikeresen kiszorította az MS-13 egyes klikkjeit a város fontosabb kábítószer-kereskedő pontjairól.⁸¹

5. ábra: Az MS-13 (kék) és az M-18 (piros) területi eloszlása Tegucigalpa területén.

Forrás: Gangs in Honduras, InSight Crime, 2016. április 21. 10. o. Forrás:

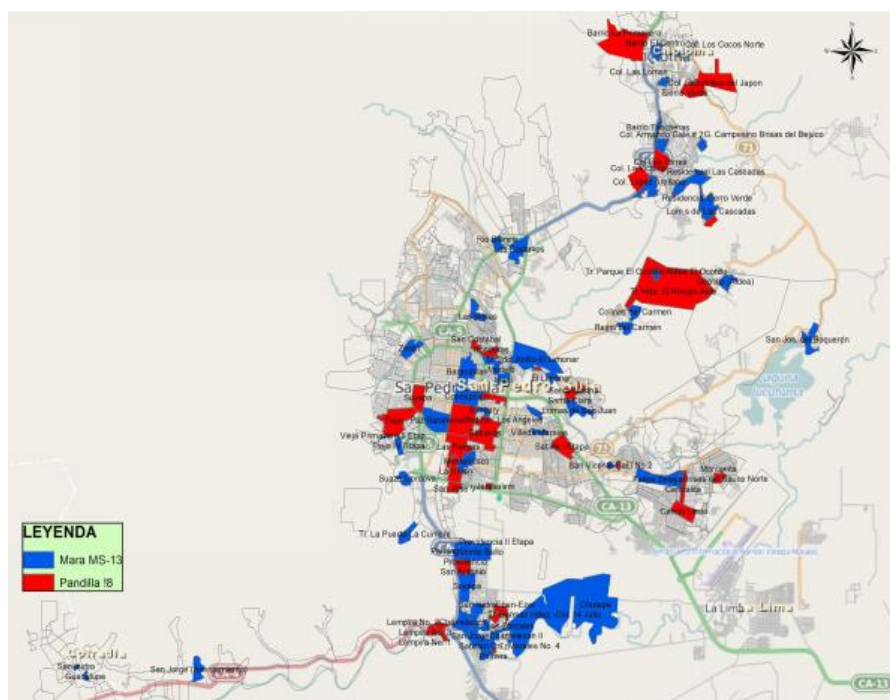
<https://www.insightcrime.org/images/PDFs/2015/HondurasGangs.pdf> (Letöltve: 2021. 01.

6. ábra: Az MS-13 (kék) és az M-18 (piros) területi eloszlása San Pedro Sula területén.

Forrás: Gangs in Honduras, InSight Crime, 2016. április 21. 11. o. Forrás:

<https://www.insightcrime.org/images/PDFs/2015/HondurasGangs.pdf> (Letöltve: 2021. 01. 28.)

⁸¹ Gangs in Honduras 19-23. o.

A már említett bűnügyi tevékenységek mellett fontos szerepet kap még a lopás is a szervezet életében. Itt elsősorban az autók eltulajdonítása jelent nagyobb bevételt. Mivel a banda jelentős területeket birtokol az országban, a lopott járművek tárolása nem jelent különösebb problémát számukra, ráadásul a hatóságokat sikeresen távol tartják azokról a területektől, ahol nagy befolyással rendelkeznek. Az autólopás mellett bevételi forrásként említhető még az árucikkek eltulajdonítása is. Ezzel azonban az a probléma, hogy kevésbé jövedelmező, mint a korábban már említett tevékenységek, ráadásul nagyobb a lebukás esélye is.⁸²

Ahogy az MS-13, úgy az M-18 is több különböző tevékenységet folytat annak érdekében, hogy minél nagyobb bevételre tegyen szert, ezzel pedig növelve a társadalmi és politikai befolyását, mind El Salvador, mind pedig Honduras esetében.

3.5: A Barrio 18 társadalmi és politikai befolyása

Az előzőekben megismertük az M-18 megalakulását, bűnügyi tevékenységeit, főbb szabályait és szervezeti felépítését. Ebben a részben néhány konkrét példán keresztül bemutatásra kerül, mekkora társadalmi és politikai nyomást tud kialakítani a szervezet a két vizsgált ország területén.

3.5.1: A Barrio 18 társadalmi és politikai szerepe El Salvadorban

Az M-18 a 2010-es évek elejétől meghatározó politikai szereplőnek minősül El Salvadorban. Olyannyira, hogy amikor 2014-ben választásokat tartottak az országban, bevonták az M-18-at is. Az FMLN annak érdekében, hogy Salvador Sánchez Cerén nyerje meg a választásokat, 250.000 dollárt adott a Barrio 18 két csoportjának és az MS-13-nak, míg ellenfelük, az ARENA 100.000 dollárt juttatott el a bűnszervezeteknek szavazatokért cserébe.⁸³ Az, hogy a pártok a bandák segítségét kérik a választások előtt, nem nevezhető meglepőnek. Azzal, hogy irányításuk alatt tartják a közösségeket az állam jelenlétének hiányában, jelentős politikai befolyással bírnak, hiszen az általuk birtokolt területen élők úgy fognak szavazni, ahogy azt mondják nekik. Nem csak a 2014-es elnökválasztásba avatkozott be az M-18, hanem a főváros, San Salvador polgármesterének választásába is. Nayib Bukele, 2015 és 2018 között az ország fővárosát vezette. Megválasztása előtt azonban tárgyalt a bandával, hogy engedélyezzék a politikai kampányt az általuk irányított területeken, illetve szavazatokért cserébe Bukele

⁸² Uo. 24. o.

⁸³ AVELAR, Bryan: *Ellos (Fmln y Arena) pedían los votos de nuestros miembros, de nuestras familias y de nuestras clicas*. Factum. 2017. augusztus 11. Forrás: https://www.revistafactum.com/ellos-fmln-y-arena-pedian-los-votos-de-nuestros-miembros-de-nuestras-familias-y-de-nuestras-clicas/?fbclid=IwAR3x3c2PYc_X8aFDIJ3rn6wVIAzpvaRYCxhpJQSlb2Ctt6iHw7XuhX7pDi0 (Letöltve: 2021. 03. 08.)

biztosította a szervezetet, hogy beleszólást kapnak abba, hogy a főváros egyik legnagyobb piacán kik kapjanak árusítási engedélyt.⁸⁴ 2015 júliusában a szervezet több mint egy hétre megbénította az ország tömegközlekedését, miután megtiltotta a buszsofőröknek, hogy munkába menjenek. Azok, akik nem engedelmeskedtek áldozatul eshettek a szervezet által elrendelt sztrájknak. Összesen 9 sofőr vesztette életét, az ország gazdasága pedig közel 60 millió dolláros veszteséget szenvedett el ez idő alatt. Ezzel a megmozdulással a cél az volt, hogy megmutassák az ország vezetésének, ők irányítják az ország tömegközlekedését, nem pedig a Cerén vezette kormány.⁸⁵ Az M-18 által irányított közösségek lakói szigorú szabályok szerint élik napjaikat. Többek között az ott élők szabad mozgása korlátozott, mivel nem léphetnek be olyan területre, amelyet rivális banda irányít. Aki megszegi a szabályt, akár az életével is fizethet a tetteért, mivel árulónak vagy kémnek állíthatják be.⁸⁶

3.5.2: A Barrio 18 társadalmi és politikai szerepe Hondurasban

Akárcsak El Salvador területén, úgy Hondurasban is jelentős – elsősorban társadalmi – befolyással rendelkezik a szervezet. A *Mara Salvatrucha* esetében megismertük, hogy megváltozott a szervezet tevékenysége a közösségekben, egyre kevésbé alkalmazzák az erőszakot, inkább egy élhető közösség kiépítésére törekednek. Ez azonban nem mondható el az M-18 által irányított területek esetében. Az általuk alkalmazott erőszak és az MS-13 által alkalmazott stratégia élesen eltér egymástól. A hondurasi lakosok – főleg azok, akik mindkét banda irányítása alatt éltek már – teljesen máshogy vélekednek a banda közösségi tevékenységeiről: „... *a Barrio 18 sokkal erőszakosabb. Nem gondolnak semmire, nem ismerik a környéküket. A legtöbb közösség azért imádkozik, hogy az MS-13 foglalja el tőlük a területet.*”⁸⁷ A szervezet az általuk irányított közösségekben az elhagyott házakat multifunkcionális létesítményekként használja (*casas locas*). Ezeken a helyeken történnek a kihallgatások és a kínzások, és egyfajta szimbólumként szolgálnak: a terület az M-18 irányítása

⁸⁴ ÁVALOS, Héctor Silva: *El Salvador Gangs Influence Local Politics in the Capital: Report*. InSight Crime. 2018. július 9. Forrás: <https://insightcrime.org/news/analysis/el-salvador-gangs-influence-local-politics-capital-report/> (Letöltve: 2021. 03. 08.)

⁸⁵ MARKHAM, Lauren: *The 18th Street Gang Just Set Out to Prove It Runs El Salvador's Transport System*. Vice. 2015. augusztus 5. Forrás: <https://www.vice.com/en/article/3kwq5n/the-18th-street-gang-just-set-out-to-prove-it-runs-el-salvadors-transport-system> (Letöltve: 2021. 03. 08.)

⁸⁶ International Crisis Group: *El Salvador's Politics of Perpetual Violence*. Crisis Group. Latin America Report, 64. szám. 2017. december 19. Forrás: <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/central-america/el-salvador/64-el-salvadors-politics-perpetual-violence> (Letöltve: 2021. 03. 08.)

⁸⁷ FARAH, Douglas – BABINEAU, Kathryn: *The Rapid Evolution of the MS 13 in El Salvador and Honduras from Gang to Tier-One Threat to Central America and U.S. Security Interests*. William J. Perry Center for Hemispheric Defense Studies. 2018. március. 12. o. Forrás: <https://purl.fdlp.gov/GPO/gpo122877> (Letöltve: 2021. 03. 08.)

alá tartozik, nem pedig az állam tulajdonába.⁸⁸ A szervezet a büntetlenséget kihasználva számos gyilkosságot hajtott végre annak érdekében, hogy megnehezítsék az ellenük folyó tárgyalások megkezdését és lefolytatását. 2010 és 2014 között az országban 83 ügyvédet gyilkolt meg a banda.⁸⁹

A korrupciót és a büntetlenséget kihasználva az M-18 meghatározó szereplővé lépett elő az országban. Az erőszak alkalmazása a közösségekben azt eredményezi, hogy egyre többen hagyják el az országot egy jobb, erőszakmentesebb élet reményében.

1. táblázat: Hondurast elhagyó személyek számának változása az elmúlt másfél évtizedben

Adatok forrása:

PASQUALI, Marina: *Number of incoming foreign migrants from Latin America and the Caribbean in Mexico from January to November 2020, by country of origin*. Statista. 2021. január 21. Forrás:

<https://www.statista.com/statistics/949560/number-incoming-latin-america-caribbean-migrants-country-origin-mexico/> (Letöltve: 2021. 03. 08.)

The World Bank: *Net migration – Honduras*. Forrás:

<https://data.worldbank.org/indicator/SM.POP.NETM?end=2017&locations=HN&start=1962&view=chart> (Letöltve: 2021. 03. 08.)

A táblázatot a szerző szerkesztette.

2007	2012	2017	2020 (novemberig)
25.000 fő	30.000 fő	34.000 fő	36.418 fő

4. Első és második generációs erőszak megelőzési tervek

Az új évezred elejére a szervezett bűnözés új szintre lépett El Salvador és Honduras területén. Eddig soha nem látott létszámú és szervezettségű bandák alakultak meg. A bűnözés és a gyilkosságok száma pedig már közelítette a polgárháborús időszak arányait.⁹⁰ A bűnszervezetek a büntetlenséget és a korrupciót kihasználva virágkorukat élték. Ennek következtében drasztikus lépésre szánták el magukat az országok, és olyan törvényeket vezettek be, amilyenekre addig nem volt példa. E fejezet ezeket az intézkedéseket mutatja be, kezdve az első- majd második generációs lépésekkel. Míg az előbbieket elsősorban a rendvédelmi szervekre támaszkodtak, jellemzően az erőszak eszközével próbáltak leszámolni a bűnszervezetekkel, utóbbiak már inkább magát a problémát próbálták kezelni, különböző rehabilitációs és megelőzési programokkal.

4.1: Első és második generációs erőszak megelőzési tervek El Salvadorban

2003 júliusában Francisco Flores (ARENA) salvadori elnök bejelentette, hogy az eddigieknél keményebb módon fognak fellépni a bűnszervezetek ellen. Így született meg a *Mano Dura*

⁸⁸ *Gangs in Honduras*. 24. o.

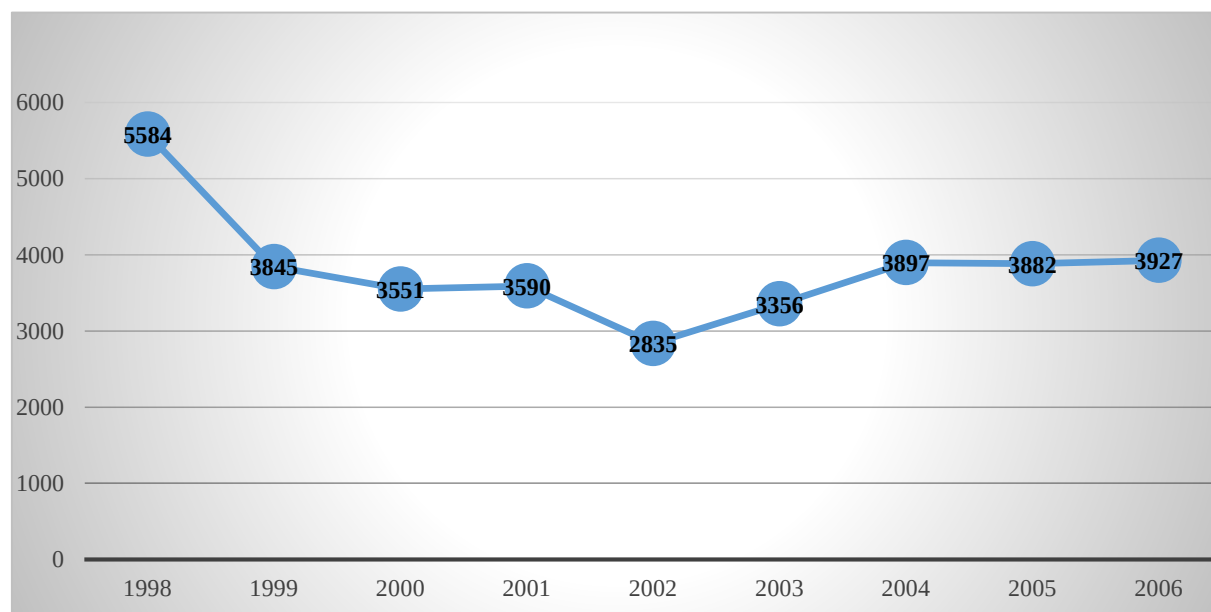
⁸⁹ PACHICO, Elyssa: *Honduras Prosecutors 'Killed by Barrio 18 Gang'*. InSight Crime. 2014. október 13. Forrás: <https://insightcrime.org/news/brief/honduras-prosecutors-reportedly-killed-by-barrio-18/> (Letöltve: 2021. 03. 08.)

⁹⁰ UNODC: *Victims of intentional homicide, 1990-2018*. Forrás: <https://dataunodc.un.org/content/data/homicide/homicide-rate> (Letöltve: 2021. 03. 15.)

(Vasököl) törvény, amely a rendőrség és a katonaság fellépésén alapult. Ennek értelmében bárkit letartóztathattak, aki gyanúsak tűnt. Több ezer salvadori fiatal került börtönbe amiatt, hogy látható helyen tetoválást viselt, gyanúsán viselkedett (tiltott szervezkedés, társulás vádjával) vagy bandák kézjeleit használta az utcán. A törvény értelmében 2-5 éves börtönbüntetéssel lehetett sújtani azokat a 12 év felettieket, akik a fenti kritériumok egyikének megfeleltek. Ennek következtében 2003 és 2004 között mintegy 20.000 bandatagot tartóztattak le, azonban 95%-uk szabadon távozott bizonyítékok hiányában.⁹¹ A kezdeti sikerek (állítólagos bandatagok nagyszámú letartóztatása) után azonban komoly vereséget szenvedett a salvadori kormány a bűnszervezetekkel szemben. A Vasököl nem csak nem hozta meg a kívánt eredményeket, hanem az elvárt sikerek ellentettje következett be. Az 1998 óta csökkenő tendenciát mutató gyilkossági ráta 2002-től kezdve növekedésnek indult. A 2000-es évek második felére El Salvador a föld egyik legveszélyesebb országává vált.⁹²

7. ábra: Gyilkosságok száma El Salvadorban 1998-2006

Adatok forrása: UNODC: *Victims of Intentional Homicide*. Forrás: <https://dataunodc.un.org/content/homicide-rate-option-2> (Letöltve: 2021. 03. 03.) Az ábrát a szerző szerkesztette.

Még ebben az évben (2003) a salvadori legfelsőbb bíróság alkotmányellenesnek ítélte a törvényt, mondván, hogy sérti az ENSZ gyermekek jogairól szóló ajánlását.⁹³ A törvény értelmében a gyerekeket is úgy tekintették, mint a felnőtteket, így ugyanolyan mértékű büntetésben részesültek, illetve sérült az ártatlanság vélelmének intézménye is.⁹⁴ A 2004-es

⁹¹ RODGERS – MUGGAH – STEVENSON: *i. m.* 12. o.

⁹² HUME, Mo: „*Mano Dura: El Salvador responds to gangs*”, *Development in Practice*, 17. évf. 6. szám (2008), 741. o. DOI: 10.1080/09614520701628121

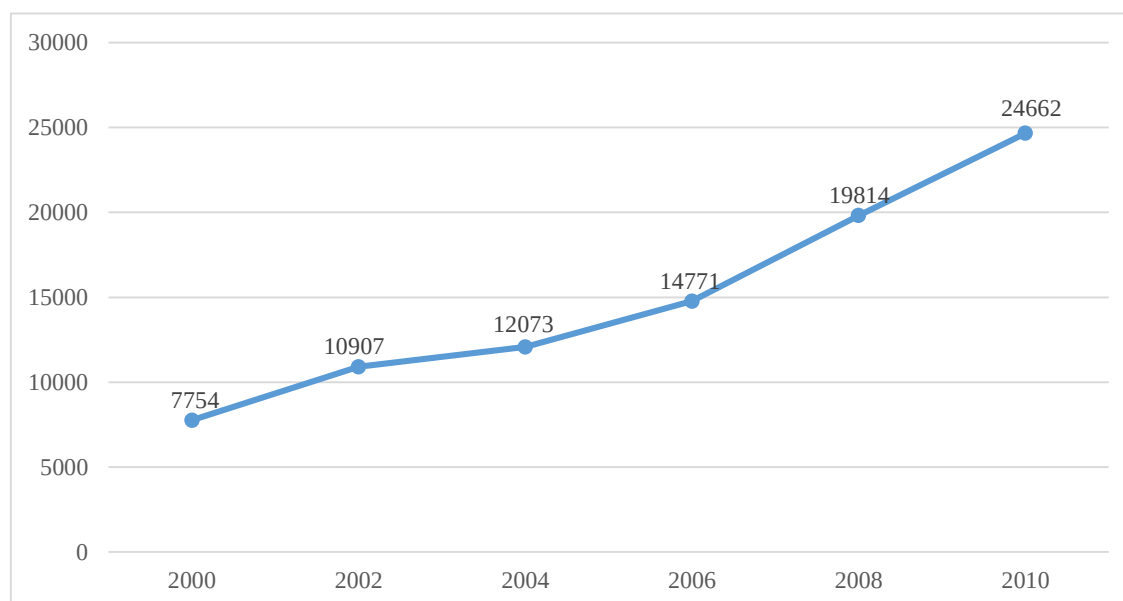
⁹³ RODGERS – MUGGAH – STEVENSON: *i. m.* 12. o.

⁹⁴ *Central America and Mexico Gang Assessment*. 52-53. o.

elnökválasztás központi témája a szervezett bűnözés elleni fellépés lett. A győztesen kikerülő Antonio Saca, a Nacionalista Republikánus Szövetség (ARENA) pártjához tartozott, és folytatta a Flores által elkezdett utat. Szigorú fellépést ígért a bűnözőkkel szemben. 2004 augusztusában jelentette be a *Súper Mano Dura* (Szuper Vasököl) törvényt. Az új kezdeményezés magába foglalta a büntető törvénykönyv és a fiatalkorúakra vonatkozó jogszabályok megváltoztatását. Ennek értelmében a bűnszervezeti tagság súlyosbító tényezőnek minősült egy bűncselekmény tárgyalásakor. 3-tól 5 évig terjedő börtönbüntetést lehetett kiszabni arra a személyre, akiről bebizonyosodott, hogy bandatag. Akiről pedig kiderült, hogy vezető tisztséget tölt be, arra 6-9 éves börtönbüntetés várt.⁹⁵ Az ország területén megjelentek a különleges katonai egységek, amelyek célja a bandák felszámolása volt, bármilyen eszközzel. Sokan úgy vélték, hogy nem eléggé hatásos az állami fellépés, így a saját kezükbe vették az ügyek rendezését, önkényes kivégzések kezdődtek. A polgárháborúból már korábban ismert kivégzőosztagok jelentek meg az utcákon. A leghíresebb a Fekete Árnyék (*La Sombra Negra*) csoport volt, akik számos lefejezett holttestet hagytak maguk után.⁹⁶ Tekintettel arra, hogy a hatóságok több ezer fiatalot tartóztattak le, 2008-ra megduplázódott a börtönben ülő személyek száma, illetve az intézmények zsúfolttá váltak, mivel mind a Barrio 18, mind pedig az MS-13 tagokat egyazon börtönökben helyezték el.

8. ábra: Bebörtönzött személyek számának változása El Salvadorban 2000-2010

Adatok forrása: World Prison Brief: El Salvador. Forrás: <https://www.prisonstudies.org/country/el-salvador> (Letöltve: 2021. 03. 04.). Az ábrát a szerző szerkesztette.

⁹⁵ CAVALLARO, James L. – MILLER, Spring: *No Place to Hide: Gang, State, and Clandestine Violence in El Salvador*. Human Rights Clinic, Harvard Law School. 2007. 44.o.

⁹⁶ HUME: i. m. 745. o.

Ennek következtében börtönlázadások és gyilkosságok történtek, amelyek lépésre kényszerítették a salvadori vezetést. Így történt, hogy 2008-ban úgy döntöttek, külön börtönökben helyezik el a két banda tagjait.⁹⁷ A már említett letartóztatások azonban sokszor bizonyítékok nélkül történtek ártatlan személyek ellen. Nagyon sokan csak az után csatlakoztak valamelyik szervezethez, hogy a börtönben megismerték a tagokat és a banda által nyújtott lehetőségeket. A két legnagyobb szervezet különválásztása után a vezetők és a tagok egyazon börtönökben tartózkodtak, ami nagyban megkönnyítette a stratégiák és a bűnügyi tevékenységek tervezését. Könnyebben tudtak kommunikálni a szabadlábon lévő társaikkal, így könnyebb volt kialakítani az új lépéseket. Új szabályokat dolgoztak ki (tetoválások betiltása) és új illegális tevékenységekbe is belekezdtek (emberrablás, védelmi pénzek gyűjtése). A bandák sokkal szervezettebbé és jobban irányíthatóvá váltak a Vasököl törvények bevezetése után.⁹⁸

Láthatjuk tehát, hogy a kemény, a fegyveres szervek munkáján alapuló fellépés sikertelennek bizonyult. A problémát, mely már évtizedek óta megtalálható a társadalomban, nem lehet olyan módszerekkel kiirtani, mint a letartóztatás vagy az önkényes gyilkosság. Átfogó, a helyzetet a gyökerénél megragadó megoldásokra van szükség. Ilyen intézkedés volt a *Mano Amiga* (Barátságos Kéz) és a *Mano Extendida* (Kinyújtott Kéz). Előbbi a nehéz sorsú fiatalokat támogatta azért, hogy ne csatlakozzanak bandákhoz, ne váljanak kábítószer-fogyasztókká, illetve ne hagyják ott idő előtt az iskolát. Ennél tehát a megelőzés a cél. A második intézkedéssel pedig az, hogy a bandatagokat sikeresen vissza tudják integrálni a társadalomba. A probléma azonban az, hogy ezek a programcsomagok alulfinanszírozottak, a kormány számára sokkal olcsóbb börtönbe zárni egy feltételezett bandatagot, mint rehabilitációs lehetőséget nyújtani neki.⁹⁹ Az ENSZ Fejlesztési Programja (UNDP) is kínált fel megoldási javaslatokat a kialakult helyzetre. Többek között olyan kezdeményezések jelentek meg, mint a veszélyeztetett helyzetben lévő fiatalok segítése, fegyverleszerelési tervezetek, illetve egészségügyi reformok.¹⁰⁰

4.2: Első és második generációs erőszak megelőzési tervek Hondurasban

Ricardo Maduro (2002-2006) elnöksége alatt, a már El Salvadorban megismert első generációs bűnmegelőzési törvények születtek. A Vasököl intézkedések átfogó néven Zéró Toleranciaként

⁹⁷ DUDLEY, Steven: *How 'Mano Dura' is Strengthening Gangs*. InSight Crime. 2010. november 22. Forrás: <https://insightcrime.org/investigations/how-mano-dura-is-strengthening-gangs/> (Letöltve: 2021. 03. 02.)

⁹⁸ Uo.

⁹⁹ *Central America and Mexico Gang Assessment*. 54. o.

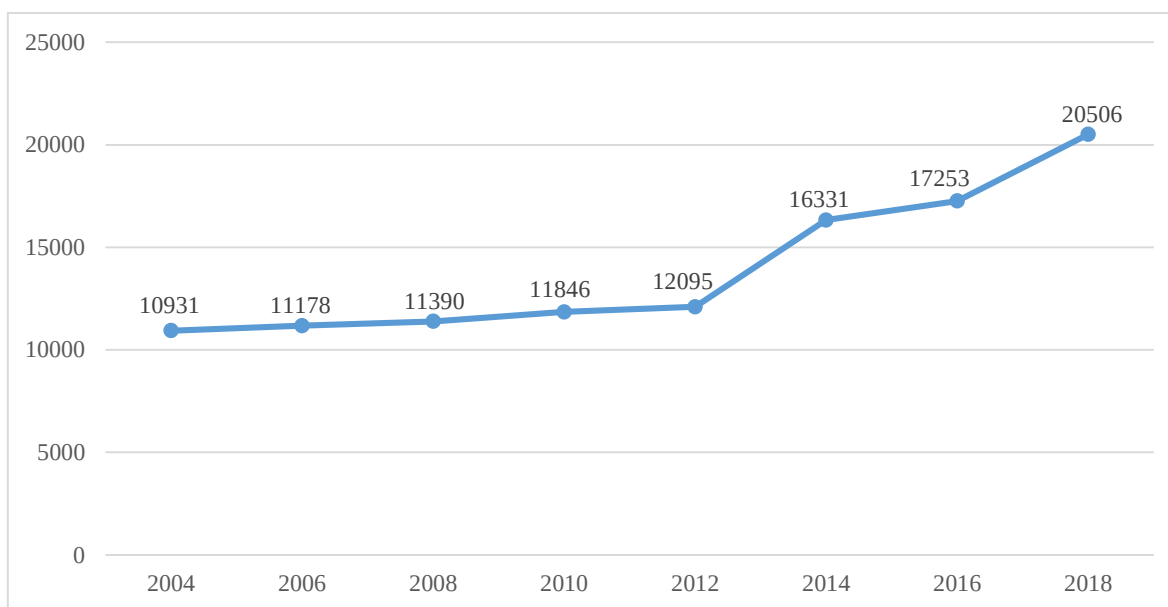
¹⁰⁰ RODGERS – MUGGAH – STEVENSON: i. m. 18. o.

(*Cero Tolerancia*) váltak ismertté. A büntető törvénykönyv 332-es cikkének megváltoztatásával a bandák illegális szervezeteknek minősültek, a tagokat pedig maximum 12 évre lehetett elítélni csupán a tagság miatt (ezt később 30 évre tolták ki).¹⁰¹ Hasonló lépések alapján jártak el a hondurasi rendőrök és katonák, mint salvadori társaik.

Öltözködés, tetoválás és viselkedés alapján zártak börtönbe embereket. Ennek következtében a 2010-es évek végére megduplázódott a fogvatartottak száma az országban.¹⁰²

9. ábra: Bebörtönzött személyek számának változása Hondurasban 2004-2018

Adatok forrása: World Prison Brief: Honduras. Forrás: <https://www.prisonstudies.org/country/honduras> (Letöltve: 2021. 03. 04.) Az ábrát a szerző szerkesztette.

E törvénnyel a hondurasi állam azt szeretne elérni, hogy visszanyerje az irányítást azon peremterületeken, ahol a szervezett bűnözés mértéke radikálisan megemelkedett. Éppen ezért a rendőrség és a katonai erők megrohamozták azokat a negyedeket, ahol nagyszámú bandatag élt, ezzel növelve a letartóztatottak számát.¹⁰³ 2006-ban indult el egy másik, kifejezetten a bandatagok letartóztatására és bebörtönzésére irányuló program, a Mennydörgés-hadművelet (*Operación Trueno*). Manuel Zelaya (2006-2009) hondurasi elnök még a korábbinál is szigorúbb rendőri és katonai fellépés híve volt. A 2006. augusztus 30-án megkezdett művelet célja a bűnözés visszaszorítása volt a fegyveres erők nagylétszámú bevonásával. Az első napokban a több tízezer főből álló, jól kiképzett fegyveres állomány hatalmas sikereket ért el, több mint száz bűnöző elfogásával. Azonban meg kell említeni számos emberi jogsértést,

¹⁰¹ Uo. 12. o.

¹⁰² *Gangs in Honduras* 5. o.

¹⁰³ GUTIÉRREZ RIVERA, Lirio: „Discipline and Punish? Youth Gangs’ Response to ‘Zero-tolerance’ Policies in Honduras. Bulletin of Latin American Research, 29. évf. 4. szám (2010), 497. o. DOI: 10.1111/j.1470-9856.2010.00415.x

ártatlan emberek kivégzését és a kivégzőosztagok megjelenését.¹⁰⁴ A bebörtönzések hatására az intézmények zsúfolttá váltak, ez azonban hozzájárult a bandák fejlődéséhez. Hasonló események sora következett be, mint El Salvadorban. A börtönben ülő bandatagok megnövekedett száma lehetővé tette, hogy újjászervezzék mindennapi tevékenységeiket. Megváltoztatták a külső megjelenésüket (öltözködés, hajviselet, tetoválások), gyakorivá vált a tagok mobilitása a birtokolt területek között, ami az összetartozás érzetét növelte.¹⁰⁵ Megváltozott a bandák gazdasági tevékenysége is. Előtérbe került a zsarolás, védelmi pénzek gyűjtése, mivel elsősorban ügyvédekre és más jogi kiadásokra kellett fordítaniuk a bevételek nagy részét. Mindemellett megváltozott a toborzás is a szervezeteken belül. Megválogatták, hogy kit engedtek be a bandába, elkerülve a feltűnést és a nagylétszámú megjelenést az utcákon. A Zéró Tolerancia, és a bandák ellen irányuló törvények meghozatala így nem hogy gyengítette, hanem megerősítette a csoportok helyzetét.¹⁰⁶

Akárcsak El Salvadorban, Hondurasban is megbuktak az első generációs, erőszakon alapuló bűnmegelőzési törvények. Továbbra is olyan intézkedésekre van szükség, amelyek alapjaiban változtatják meg a társadalmat. Olyan programokat kell létrehozni, amelyek a fiatalokat célozzák meg, hogy megelőzzék a bandákhoz történő csatlakozást. Fontos szerepe van emellett a rehabilitációs programoknak is, hiszen nagyon kevesen és igen nehezen tudnak csak kiszakadni egy szervezetből, ha már csatlakoztak. Az UNDP itt is segítene, akárcsak Salvadorban. Elsősorban fegyverleszerelési, biztonsági és igazságszolgáltatási reformokat sürgettek, illetve a civil szervezetek (NGO-k) bevonását szorgalmazták különböző kormányzati programok elkészítése során.¹⁰⁷ Annak érdekében, hogy a két ország sikerrel kezelni tudja a már hosszú évtizedek óta fennálló problémát, fontos, hogy élhetővé tegyék a fiatalok számára a lakóközösségeket különböző munkateremtési és iskolázási programtervekkel, illetve azok számára, akik ki szeretnének szakadni a szervezett bűnözés világából, megfelelő rehabilitációs programokat nyújtsanak. Láthatjuk, hogy az erőszakos megelőzési programok megbuktak, csak az alapoktól lehet megállítani a helyzet további súlyosbodását.

¹⁰⁴ HOWARD, April: *Operation Thunder in Honduras*. Upside Down World. 2006. október 16. Forrás: <https://upside-downworld.org/news-briefs/news-briefs-news-briefs/operation-thunder-in-honduras/> (Letöltve: 2021. 03. 02.)

¹⁰⁵ GUTIÉRREZ RIVERA: i. m. 497-498. o.

¹⁰⁶ *Gangs in Honduras* 5-6. o.

¹⁰⁷ RODGERS – MUGGAH – STEVENSON: i. m. 18. o.

5. Tűzszünet El Salvadorban

A 2000-es évek elején bevezetett szigor nem érte el a kívánt hatásokat El Salvadorban. A gyilkosságok száma nőtt, a bűnszervezetek pedig irányításuk alá vonták az országot. Egy újabb, a korábbiaknál sokkal kifinomultabb és jobban megszervezett lépésre volt szükség. Mauricio Funes (FMLN), az ország akkori elnöke úgy döntött, hogy véget kell vetni az országában uralkodó állapotoknak. 2012 márciusában szinte a semmiből érkezett a hír, hogy békét kötött az MS-13, az M-18 és a salvadori kormány. Három személyt fontos kiemelni, akiknek a közreműködése nélkül nem jöhetett volna létre a megállapodás. Raúl Mijango, aki a polgárháború alatt az FMLN oldalán harcolt, vezető szerepet játszott a tárgyalások lefolytatásában. Munguía Payes, az ország védelmi- és közbiztonságért felelős minisztere szervezte meg a találkozót a felek közt a zacatecolucai börtönben, és ő kérte fel a katolikus egyház képviselőit Fabió Colindres püspököt a közvetítésre.¹⁰⁸ A tárgyalásokat és a békekötést azonban nem mindenki fogadta kitörő lelkesedéssel. A katolikus egyház, Colindres püspök bevonása ellenére, nyíltan ellenezte a tárgyalásokat, akárcsak az Egyesült Államok nagykövetsége.¹⁰⁹ Az egyezség legfontosabb pontja az volt, hogy a két banda csökkentse a gyilkosságokat, ezzel egy élhetőbb országot teremtve a lakosság számára. A békekötés következtében az MS-13 és a Barrio 18 börtönben lévő vezetői a szigorúan őrzött intézményekből átkerültek kevésbé őrzettekbe, ahol elérhetővé vált számukra a mobiltelefon, így könnyedén kapcsolatot tudtak tartani a szabadon lévő vezetőkkel. Az egyezménynek rövid időn belül kézzelfogható eredményei voltak. A gyilkosságok száma a napi 14-ről lecsökkent 4-re, és sok év után először arra a hírre ébredhettek a salvadoriak, hogy nem történt gyilkosság az előző nap.¹¹⁰ A statisztikák szép képet festettek az első néhány hónapról, azonban a helyzet közel sem volt annyira biztató.¹¹¹ Azzal egyidejűleg, hogy a rendőrségi bejegyzések szerint a gyilkosságok száma csökkent, az eltűnt személyek száma nagymértékben növekedett. Míg 2010-ben ez az arány mindössze 6/100.000 lakos volt, addig 2014-re 37,4/100.000 főre emelkedett.¹¹² Ezt támasztja alá az a bizonyíték is, hogy több titkos sírt találtak a hatóságok az ország különböző pontjain. Colon tartományban 44 holttestet találtak egy sírban, amely a

¹⁰⁸ FARAH – LUM: i. m. 24. o.

¹⁰⁹ *MS13 in the Americas* 19. o.

¹¹⁰ FARAH – LUM: i. m. 24. o.

¹¹¹ A bandatagok ahelyett, hogy az utcán hagyták volna a holttesteket, titkos sírokba ásták el őket. „*Miféle egyezmény? Azt az utasítást kaptuk, hogy nem hagyhatunk az utcán holttesteket, de továbbra is folytatjuk a gyilkosságokat. Ha valamit akarunk, megfenyegetjük őket, hogy az utcán hagyjuk a testeket. Ezután mindent megkapunk.*” Lásd: Uo. 25. o.

¹¹² CARCACH, Carlos – ARTOLA, Evelyn: „*Disappeared persons and homicide in El Salvador*” *Crime Science*, 5. évf. 13. szám (2016), 3. o. DOI: 10.1186/s40163-016-0061-x

polgárháború óta az egyik legnagyobb felfedezett tömegsír.¹¹³ Megállapítható tehát, hogy a bandák valójában nem kötöttek békét, viszont a kormányt megvezetve jelentős politikai befolyásra tettek szert. Az MS-13 elsősorban arra használta ezt a 2013 májusáig tartó időszakot, hogy átgondolják a szervezeti és bűnügyi tevékenységeiket. Ennek következtében az egyezmény felbomlása után, létrehozták a Szövetséget (*La Federación*), amely 30 szabadlábon lévő vezetőből állt, akik ugyanolyan jogkörrel rendelkeztek, mint a börtönben lévő vezetők. Az egyezmény sok pozitívumot nem hozott, talán egyedül a gyilkosságok számának a csökkenése (habár az eltűnt személyek száma ötszörösére nőtt), illetve a békés tárgyalások emelhetők ki. Tekintettel arra, hogy korábban csupán megtorló intézkedések születtek, ez a kezdeményezés újat hozott a salvadori lakosok életébe. Negatívumként azonban már sokkal több mindent fel lehet sorakoztatni. Politikai befolyásra tettek szert a szervezetek, amit a pártok próbáltak kihasználni. Mind az ARENA, mind pedig az FMLN tárgyalta a bandák vezetőivel, hogy szavazatokat vásároljanak tőlük. Önkormányzati szinten is történtek tárgyalások polgármesterekkel választások előtt, aminek következtében egyes bandatagok munkát kaptak hivatalnokként.¹¹⁴ Az egyezmény megkötésével a salvadori kormány azt érte el, hogy a lakosság még annyira se bízson benne, mint korábban.¹¹⁵

Bár az egyezmény nem maradt fent az eredeti formájában, 2019 óta változás figyelhető meg az országban. Megválasztották elnöknek Nayib Bukelet, aki elindította a Területi Ellenőrzési Programot (*Plan Control Territorial*), amely értelmében megnövelte a rendőri és katonai jelenlétet azon tartományokban, ahol magas a bűnözés aránya. Több salvadori hivatásos személy elismerte, hogy a kormány és a bandák kötöttek egy nem hivatalos megállapodást, hogy csökkenjen a gyilkosságok száma. Cserében a börtönben ülők könnyebben léphetnek kapcsolatba a szabadon lévő tagokkal, illetve az általuk uralt területeken a kormány társadalmi és gazdasági felzárkóztatási programokat hajtott végre.¹¹⁶ A megállapodásnak 2020-ban látható eredményei voltak, a gyilkossági adatok tovább csökkentek (19,7/100.000 fő¹¹⁷), ami azt

¹¹³ DUDLEY, Steven: *Mass Graves Burying the Truth about El Salvador Gang Truce*. InSight Crime, 2014. január 1. Forrás: <https://insightcrime.org/news/analysis/homicides-mass-graves-and-truth-about-el-salvador-gang-truce/> (Letöltve: 2021. 03. 02.)

¹¹⁴ *MS13 in the Americas* 20-21. o.

¹¹⁵ DUDLEY, Steven: *El Salvador's Gang Truce: Positives and Negatives*. InSight Crime, 2013. június 10. Forrás: <https://insightcrime.org/investigations/el-salvadors-gang-truce-positives-and-negatives/> (Letöltve: 2021. 03. 02.)

¹¹⁶ DUDLEY, Steven: *The El Salvador President's Informal Pact with Gangs*. InSight Crime, 2020. október 2. Forrás: <https://insightcrime.org/news/analysis/el-salvador-nayib-bukele-gangs/> (Letöltve: 2021. 03. 02.)

¹¹⁷ ASMANN, Parker – JONES, Katie: *InSight Crime's 2020 Homicide Round-Up*. InSight Crime, 2021. január 29. Forrás: <https://insightcrime.org/news/analysis/2020-homicide-round-up/> (Letöltve: 2021. 03. 02.)

mutatja, hogy a jelenlegi kormány jó úton halad afelé, hogy hosszú évtizedek után újra élhető országgá váljon El Salvador.

6. Összegzés

Az M-18 és az MS-13 az elmúlt két évtizedben elsődleges biztonságpolitikai kihívássá lépett elő az Északi-háromszög országaiban. Honduras és El Salvador a 2000-es évek elején a keménykezű, a fegyveres szervek által vezetett fellépésben bízott, azonban ez sikertelennek bizonyult a bandák letörésében. A *Mano Dura* törvények bevezetésével megerősödtek a bűnszervezetek, kiterjesztették tevékenységeiket és kifinomultabb működési stratégiákat dolgoztak ki. A burjánzó korrupció és a büntetlenség mértéke lehetővé teszi a szervezetek kiterjedt működését az országhatárokon belül, és azokon kívül is. A második generációs, az erőszakot háttérbe szorító megelőző intézkedések kidolgozása és alkalmazása elengedhetetlen a térség országaiban annak érdekében, hogy sikeres legyen a bandák elleni védekezés. Az elmúlt évek statisztikai adatai arra engednek következtetni, hogy El Salvador megtalálta a helyes módszert a bűnözés kezelésére. A gyilkosságok csökkenő tendenciát mutatnak, azonban a két szervezet továbbra is jelen van az ország teljes területén. A következő években Bukele elnöknek határozott, azonban békés módszerekkel kell kormányoznia annak érdekében, hogy ez az arány továbbra is megmaradjon. Honduras egyelőre nem tudott hasonló intézkedéseket bevezetni, azonban a 2021 novemberére kiírt választások egyik központi témája valószínűleg a szervezett bűnözés elleni védekezés lesz. A kérdés a két ország esetében az, hogy sikerül-e hosszútávon megfékezni az évtizedek óta tartó erőszakhullámot, amit a bűnszervezetek okoznak, vagy Honduras és El Salvador továbbra is a Föld egyik legveszélyesebb területe marad?

Irodalomjegyzék

ARANA, Ana: „*How the Street Gangs Took Central America*”. Foreign Affairs, 84. évf. 3. szám (2005), 98-110. o. DOI: 10.2307/20034353.

ASMANN, Parker – JONES, Katie: *InSight Crime’s 2020 Homicide Round-Up*. InSight Crime, 2021. január 29. Forrás: <https://insightcrime.org/news/analysis/2020-homicide-round-up/> (Letöltve: 2021. 03. 02.)

ASMANN, Parker: *5 Times the MS13 Tried – and Failed – to Become Drug Traffickers*. InSight Crime, 2020. augusztus 11. Forrás: <https://www.insightcrime.org/news/analysis/ms13-tried-failed-drug-trafficking/> (Letöltve: 2021. 01. 29.)

ÁVALOS, Héctor Silva: *El Salvador Gangs Influence Local Politics in the Capital: Report*. InSight Crime. 2018. július 9. Forrás: <https://insightcrime.org/news/analysis/el-salvador-gangs-influence-local-politics-capital-report/> (Letöltve: 2021. 03. 08.)

ÁVALOS, Héctor Silva: *Inside an MS13 Clique’s Campaign of Terror at the Honduras-El Salvador Border*. InSightCrime. 2020. június 5. Forrás: <https://insightcrime.org/news/analysis/ms13-clique-honduras-el-salvador/> (Letöltve: 2021. 02. 27.)

AVELAR, Bryan: *Ellos (Fmln y Arena) pedían los votos de nuestros miembros, de nuestras familias y de nuestras clicas*. Factum. 2017. augusztus 11. Forrás: https://www.revistafactum.com/ellos-fmln-y-arena-pedian-los-votos-de-nuestros-miembros-de-nuestras-familias-y-de-nuestras-clicas/?fbclid=IwAR3x3c2PYc_X8aFDIJ3rn6wVIAzpvaRYCxhpJQSlb2Ctt6iHw7XuhX7pDiQ (Letöltve: 2021. 03. 08.)

BAIRES, Lorena: *El Salvador Fights Barrio 18, Mara Salvatrucha Gangs*. Diálogo Digital Military Magazine. 2018. október 23. Forrás: <https://dialogo-americas.com/articles/el-salvador-fights-barrio-18-mara-salvatrucha-gangs/> (Letöltve: 2021. 03. 06.)

Barrio 18. InSight Crime. 2019. március 11. Forrás: <https://www.insightcrime.org/el-salvador-organized-crime-news/barrio-18-profile/> (Letöltve: 2021. 02. 01.)

Bertelsmann Stiftung: *BTI 2020 Country Report — El Salvador*. Gütersloh: Bertelsmann Stiftung, 2020. Forrás: <https://www.bti-project.org/en/reports/country-report-SLV-2020.html> (Letöltve: 2021. 03. 09.)

BOSWORTH, James: Honduras: Organized Crime Amid Political Crisis. In: ARNSON, Cynthia J. – OLSON, Eric L.: *Organized Crime in Central America: The Northern Triangle*. Woodrow Wilson International Center for Scholars, 2011. 62-103. o.

BRENNEMAN, Robert: *Homies and Hermanos: God and Gangs in Central America*. Oxford University Press, 2012.

CARCACH, Carlos – ARTOLA, Evelyn: „*Disappeared persons and homicide in El Salvador*”. *Crime Science*, 5. évf. 13. szám (2016) DOI: 10.1186/s40163-016-0061-x

CAVALLARO, James L. – MILLER, Spring: *No Place to Hide: Gang, State, and Clandestine Violence in El Salvador*. Human Rights Clinic, Harvard Law School. 2007.

Central America and Mexico Gang Assessment. USAID, 2006. április. Forrás: https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADG834.pdf (Letöltve: 2021. 02. 01.)

Corporación Latinobarómetro: *Informe Latinobarómetro 2018*. Forrás: <https://www.latinobarometro.org/latContents.jsp> (Letöltve: 2021. 02. 28.)

Crime and Violence in Central America. A Development Challenge. Document of the World Bank, 2011. Forrás: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/882501468242386224/pdf/567810ESW0P0951white0cover01PUBLIC1.pdf> (Letöltve: 2021. 01. 29.)

CRUZ, José Miguel: „*Central American maras: from youth street gangs to transnational protection rackets*”. *Global Crime*, 11. évf. 4. szám (2010), 379-398. o. DOI: 10.1080/17440572.2010.519518

CRUZ, José Miguel: „*Criminal Violence and Democratization in Central America: The Survival of the Violent State*”. *Latin American Politics and Society*, 53. évf. 4. szám (2011), 1-33. o. Forrás: https://www.jstor.org/stable/41342343?seq=1#metadata_info_tab_contents (Letöltve: 2021. 03. 09.)

DITTMAR, Victoria: *MS13 Infiltrates Local Government in El Salvador Once Again*. InSight Crime, 2020. december 18. Forrás: <https://www.insightcrime.org/news/analysis/ms13-has-infiltrated-local-government-in-el-salvador-once-again/> (Letöltve: 2020. 01. 31.)

DUDLEY, Steven: „*Central America besieged: cartels and maras country threat analysis*”. *Small Wars & Insurgencies*, 22. évf. (2011), 890-913. o. DOI: 10.1080/09592318.2011.620806

DUDLEY, Steven: *Barrio 18 in El Salvador: A View from the Inside*. InSight Crime, 2015. március 25. Forrás: <https://www.insightcrime.org/news/analysis/barrio-18-el-salvador-view-from-inside/> (Letöltve: 2021. 02. 02.)

DUDLEY, Steven: *El Salvador's Gang Truce: Positives and Negatives*. InSight Crime, 2013. június 10. Forrás: <https://insightcrime.org/investigations/el-salvadors-gang-truce-positives-and-negatives/> (Letöltve: 2021. 03. 02.)

DUDLEY, Steven: *How 'Mano Dura' is Strengthening Gangs*. InSight Crime. 2010. november 22. Forrás: <https://insightcrime.org/investigations/how-mano-dura-is-strengthening-gangs/> (Letöltve: 2021. 03. 02.)

DUDLEY, Steven: *Mass Graves Burying the Truth about El Salvador Gang Truce*. InSight Crime, 2014. január 1. Forrás: <https://insightcrime.org/news/analysis/homicides-mass-graves-and-truth-about-el-salvador-gang-truce/> (Letöltve: 2021. 03. 02.)

DUDLEY, Steven: *The El Salvador President's Informal Pact with Gangs*. InSight Crime, 2020. október 2. Forrás: <https://insightcrime.org/news/analysis/el-salvador-nayib-bukele-gangs/> (Letöltve: 2021. 03. 02.)

El Salvador 2020 Crime & Safety Report. OSAC, 2020. március 31. Forrás: <https://www.osac.gov/Country/ElSalvador/Content/Detail/Report/b4884604-977e-49c7-9e4a-1855725d032e> (Letölve: 2021. 01. 30.)

El Salvador Profile. InSight Crime, 2017. szeptember 15. Forrás: <https://insightcrime.org/el-salvador-organized-crime-news/el-salvador/> (Letöltve: 2021. 03. 06.)

FARAH, Douglas – BABINEAU, Kathryn: „*The Evolution of MS 13 in El Salvador and Honduras*”. Prism, 7. évf. 1. szám (2017), 59-73. o.

FARAH, Douglas – BABINEAU, Kathryn: *The Rapid Evolution of the MS 13 in El Salvador and Honduras from Gang to Tier-One Threat to Central America and U.S. Security Interests*. William J. Perry Center for Hemispheric Defense Studies. 2018. március. 12. o. Forrás: <https://purl.fdlp.gov/GPO/gpo122877> (Letöltve: 2021. 03. 08.)

FARAH, Douglas – LUM, Pamela Phillips: *Central American Gangs and Transnational Criminal Organizations*. Ibiconsultants. 2013. február. Forrás: <https://www.ibiconsultants.net/pdf/central-american-gangs-and-transnational-criminal-organizations-update-for-publication.pdf> (Letöltve: 2021. 01. 28.)

FARAH, Douglas: „*Central American Gangs: Changing Nature and New Partners*”. Journal of International Affairs, 66. évf. 1. szám (2012), 53-67. o. Forrás: <https://www.jstor.org/stable/24388251> (Letöltve: 2021. 03. 05.)

FARAH, Douglas: *Organized Crime in El Salvador: Its Homegrown and Transnational Dimensions*. In: ARNSON, Cynthia J. – OLSON, Eric L.: *Organized Crime in Central America: The Northern Triangle*, Woodrow Wilson International Center for Scholars, 2011. 104-139. o.

Gangs in Honduras, InSight Crime, 2016. április 21. Forrás: <https://www.insightcrime.org/images/PDFs/2015/HondurasGangs.pdf> (Letöltve: 2021. 01. 28.)

GOI, Leonardo: *Barrio 18 Extortion Scheme Casts Doubt on El Salvador Govt Security Narrative*. InSight Crime, 2017. június 19. Forrás: <https://insightcrime.org/news/brief/barrio-18-extortion-cast-doubt-el-salvador-govt-security-narrative/> (Letöltve: 2021. 03. 06.)

GUTIÉRREZ RIVERA, Lirio: „*Discipline and Punish? Youth Gangs’ Response to ‘Zero-tolerance’ Policies in Honduras*”. Bulletin of Latin American Research, 29. évf. 4. szám (2010), 492-504. o. DOI: 10.1111/j.1470-9856.2010.00415.x

HOWARD, April: *Operation Thunder in Honduras*. Upside Down World. 2006. október 16. Forrás: <https://upsidedownworld.org/news-briefs/news-briefs-news-briefs/operation-thunder-in-honduras/> (Letöltve: 2021. 03. 02.)

HUME, Mo: „*Mano Dura: El Salvador responds to gangs*”. Development in Practice, 17. évf. 6. szám (2008), 739-751. o. DOI: 10.1080/09614520701628121

Illegal Immigration Reform and Immigration Responsibility Act. Cornell Law School. Forrás: <https://www.law.cornell.edu/wex/illegal-immigration-reform-and-immigration-responsibility-act> (Letöltve: 2021. 01. 28.)

International Crisis Group: *El Salvador’s Politics of Perpetual Violence*. Crisis Group. Latin America Report, 64. szám. 2017. december 19. Forrás: <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/central-america/el-salvador/64-el-salvadors-politics-perpetual-violence> (Letöltve: 2021. 03. 08.)

International Crisis Group: *Life Under Gang Rule in El Salvador*. Crisis Group, 2018. november 26. Forrás: <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/central-america/el-salvador/life-under-gang-rule-el-salvador> (Letöltve: 2021. 02. 01.)

KENNEDY, Kelli: *Guatemala/ El Salvador/ Honduras: Corruption and Organized Crime in Central America’s Northern Triangle Countries Impact on Migration Crisis Worsening Regional Instability*. ESISC, 2019. július 16. Forrás: <http://www.esisc.org/publications/briefings/corruption-and-organized-crime-in-central-america-countries> (Letöltve: 2021. 01. 30.)

KINOSIAN, Sarah – ALBALADEJO, Angelika – HAUGAARD, Lisa: *El Salvador’s Gang Violence: Turf Wars, Internal Battles and Life Defined by Invisible Borders*. Latin America Working Group. Forrás: <https://www.lawg.org/el-salvadors-gang-violence-turf-wars-internal-battles-and-life-defined-by-invisible-borders/> (Letöltve: 2021. 03. 06.)

LEGGETT, Theodore: *Crime and Development in Central America. Caught in the Crossfire*. UNODC. 2007. május. Forrás: <https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Central-america-study-en.pdf> (Letöltve: 2021. 01. 29.)

MARKHAM, Lauren: *The 18th Street Gang Just Set Out to Prove It Runs El Salvador's Transport System*. Vice. 2015. augusztus 5. Forrás: <https://www.vice.com/en/article/3kwq5n/the-18th-street-gang-just-set-out-to-prove-it-runs-el-salvadors-transport-system> (Letöltve: 2021. 03. 08.)

MARTÍNEZ, Óscar: *A History of Violence. Living and Dying in Central America*. Verso, 2017. *MS13 in the Americas. How the World's Most Notorious Gang Defies Logic, Resists Destruction*. InSight Crime, Forrás: <https://www.insightcrime.org/wp-content/uploads/2018/02/MS13-in-the-Americas-InSight-Crime-English.pdf> (Letöltve: 2021. 01. 28.)

PACHICO, Elyssa: *Honduras Prosecutors 'Killed by Barrio 18 Gang'*. InSight Crime. 2014. október 13. Forrás: <https://insightcrime.org/news/brief/honduras-prosecutors-reportedly-killed-by-barrio-18/> (Letöltve: 2021. 03. 08.)

RODGERS, Dennis – MUGGAH, Robert – STEVENSON, Chris: *Gangs of Central America: Causes, Costs, and Interventions*. Small Arms Survey, 2009. Forrás: <http://www.smallarmssurvey.org/fileadmin/docs/B-Occasional-papers/SAS-OP23-Gangs-Central-America.pdf> (Letöltve: 2021. 01. 29.)

SEELKE, Clare Ribando: *Gangs in Central America*, Congressional Research Service, 2016. augusztus 29. 1-20. o. Forrás: <https://fas.org/sgp/crs/row/RL34112.pdf> (Letöltve: 2021. 01. 27.)

SERRANO, Anibal: *Eighteenth Street: The Origins of 'Barrio 18'*. Small Wars Journal, 2020. augusztus 30. Forrás: <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/eighteenth-street-origins-barrio-18> (Letöltve: 2021. 02. 01.)

SHIFTER, Michael: *Countering Criminal Violence in Central America*. Council on Foreign Relations, Council Special Report, 64. szám (2012. április). Forrás: https://www.cfr.org/sites/default/files/pdf/2012/03/Criminal_Violence_CSR64.pdf (Letöltve: 2021. 01. 27.)

SMITH, William C.: *Hurricane Mitch and Honduras: An illustration of population vulnerability*. International Journal of Health System and Disaster Management. 1. évf. 1. szám. 2013. 54-58. o. DOI: 10.4103/2347-9019.122460

Street Gangs. InSight Crime. Forrás: <https://insightcrime.org/investigations/extortion-criminal-actors-street-gangs/> (Letöltve: 2021. 03. 05.)

SULLIVAN, John P.: *Future Conflict: Criminal Insurgencies, Gangs and Intelligence*. Small Wars Journal, 2009. május 31. Forrás: <https://smallwarsjournal.com/jrnl/art/future-conflict-criminal-insurgencies-gangs-and-intelligence> (Letöltve: 2021. 01. 27.)

Transnational Organized Crime in Central America and the Caribbean: A Threat Assessment. UNODC, 2012. szeptember. Forrás: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/TOC_Central_America_and_the_Caribbean_english.pdf (Letöltve: 2021. 01. 29.)

UNODC: *Victims of intentional homicide, 1990-2018*. Forrás: <https://dataunodc.un.org/content/data/homicide/homicide-rate> (Letöltve: 2021. 03. 15.)

VAN DAMME, Ellen: *Mareros and Pandilleros in Honduras: The Reintegration of Youth Gang Members*. In: VIANO, Emilio C. (szerk.): *Cybercrime, Organized Crime and Societal Responses. International Approaches*. Springer International Publishing, 2017. 269-287. o.

WARNECKE-BERGER, Hannes: *Forms of Violence in Past and Present: El Salvador and Belize in Comparative Perspective*. In: HUHNS, Sebastian - WARNECKE-BERGER, Hannes (szerk.): *Politics and History of Violence and Crime in Central America*, Palgrave Macmillan, 2017. 241-279. o.

WHEELER, William: *State of War. MS-13 and El Salvador's World of Violence*. Columbia Global Reports, 2020.

WILLIAMS, Virginia S.- PEACE, Roger – KUZMAROV, Jeremy. *Central America wars, 1980s*. United States Foreign Policy History and Resource Guide, 2018. Forrás: <http://peacehistory-usfp.org/central-america-wars>. (Letöltve: 2021. 01. 27.)

Ábrajegyzék

- 1. ábra: Gyilkossági ráta 100.000 főre vetítve Latin-Amerika egyes országaiban. 12. o.**
- 2. ábra: Gyilkosságok száma El Salvador, Honduras és Kanada területén 2011-2019. 14. o.**
- 3. ábra: El Salvador, Honduras és az Egyesült Államok besorolása a korrupció arányát tekintve 2014-2020. 16. o.**
- 4. ábra: A Dél-Amerikából érkező kábítószer útja Hondurason keresztül. 17. o.**
- 5. ábra: Az MS-13 és az M-18 területi eloszlása Tegucigalpa területén. 28. o.**
- 6. ábra: Az MS-13 és az M-18 területi eloszlása San Pedro Sula területén. 28. o.**
- 7. ábra: Gyilkosságok száma El Salvadorban 1998-2006. 32. o.**
- 8. ábra: Bebörtönzött személyek számának változása El Salvadorban 2000-2010. 33. o.**
- 9. ábra: Bebörtönzött személyek számának változása Hondurasban 2004-2018. 35. o.**

Táblázatjegyzék

- 1. táblázat: Hondurast elhagyó személyek számának változása az elmúlt másfél évtizedben. 31. o.**